

בית הרב

חסידות ובדרכי החסידות

הדרך להר סיני:
עין טובה
הגה"ח הרב מענדל זוכטר
שליט"א

ורומתנו
התוועדות לחג
השבועות עם הרב אשר
פרקש

מבית הכנסת לבית
המדרש
פניני חסידות
בסוגיות
הדף היומי

כפה עליהם הר כגיגית
נפשי בשאלתי: אין לי
חשק ללמוד!
הרב מנחם דב דוברוסקין

מה סוד האחדות המופלאה בין שבטי ישראל
בעיר הצפונית, כיצד מבקשים בלימוד את נותן
התורה, ובמה מתבטא חשבון הנפש של רב
בישראל בעת הזו

יפה נוף: ערב זמן מתן תורתנו מגיש 'כי קרוב'
שיחת חג מאלפת עם הרה"ג הרב מנחם מענדל
נחשון שליט"א, רבה החדש של נוף הגליל

תורתך

אור וחיות נפשנו

הגה"ח רבי אברהם מענדל וזכטר שליט"א

לימוד זכות מהיכל הזכות

מכוח אהבת עצמו יכול אדם ללמד זכות גם על מעשיו השגויים בנימוקים שונים, ומדוע אפוא לא יעשה כן ביחס למעשי הזולת? | הכנה למתן תורה: לימוד זכות הצועד שלוב זרוע עם אהבת רעים

מעשה שהיה: פעם אחת סיימתי לערוך קנייה במכולת בשכונתנו, וביקשתי מנער שליחויות להוביל את ארגו הקניות לביתי, כאשר בתמורה שילמתי לו מראש על טרחתו. הנער הסכים, נטל ממני את התשלום - אבל לא מילא את חובתו... לאורך כל היום הוא לא הגיע לביתי. לא הבנתי מה גרם לו להשתמש כך. הייתכן, שבה ונפלה במוחי המחשבה, אדם נוטל כסף של הזולת ונעלם! ?

למחרת פגש בי הנער, התנצל עמוקות וסיפר על התקלה שאירעה לו - רגעים אחדים לפני שעמד לצאת לביתי, מישוהו אחר נטל בטעות את הארגו ונעלם! הנער לא ידע אפוא מה לעשות, ובתוך כך עבר לעסוק בעניין אחר ושכח מבקשתי ולכן גם לא עדכן אותי. ובכן, זה בהחלט דבר שיכול לקרות לכל אחד, ובוודאי יכולתי לדון אותו לכף זכות.

יושם לב שבעל ה'תולדות' מחדד בסיום דבריו נקודה נוספת: כל אדם מביט על הזולת לפי מצב נפשו שלו. כך למשל, בכיוון החיובי - כדי לפתח את היכולת ללמד זכות על הזולת, אדם צריך להיות בעצמו מחובר אל הטוב ומלא ממנו, ואז ממילא הוא רואה גם באחרים טוב. אך אדם מושחת ר"ל אינו מסוגל להבין שיש אדם המתנהג אחרת ממנו, בדרך הישר והטוב, ולכן גם על צדיק הוא יביט בעיניו המעוותות ויפרש את מעשיו הטובים בדרך שלילית.

ענוה ולימוד זכות

כאמור, כדי ללמד זכות אדם נדרש לענווה, כי הגאווה גורמת לו שלא להכיר במעלת הזולת, שהרי הוא חושש שמא הזולת יעמוד למעלה ממנו במדרגתו... על כך יש להוסיף, שמלבד הענווה צריכה להיות באדם גם אהבת ישראל. זאת כי גם אדם שאינו נוהג ללמד זכות על אחרים, הרי כאשר מדובר בילדו שלו שעיווה ופגם בדבר מה, תכף הוא מלמד עליו זכות בנימוקים שונים. וכמוכן, יותר ממה שאדם ילמד זכות על בנו - בראש ובראשונה הוא ילמד על עצמו כל זכות שבעולם. בגלל אהבת עצמו הוא ימצא כל דרך להצדיק את דרכיו ומעשיו. לעומת זאת, כאשר הוא שונא ח"ו את זולתו, לא רק שהוא לא יצדיק אותו בעת הצורך, אלא יטרח וימצא לו עוד ועוד צדדים לחובה.

מידת לימוד הזכות צועדת אפוא יחד עם "ואהבת לרעך כמוך", במעין שלוב שכל צד בו מביא את חברו - אם יש באדם אהבה לזולת יהיה בו יותר לימוד זכות, ואם יש בו לימוד זכות תתעורר בו עוד יותר אהבה כלפי אחרים. וכמוכן, שילוב דומה קיים גם בכיוון החובה.

בימים אלו, ערב חג השבועות, בהם עוסקים בדברי מוסר ודברי חפץ לצורך הכנת הלב למתן תורה, עלינו לסגל לעצמנו את ההרגל להביט בעין טובה וללמד זכות על כל אדם מישראל.

אם ישאל השואל: מה בין טיפוח מידה טובה שבין אדם לחברו לבין ההכנה הכללית למתן תורה? הרי שבספר 'כתונת פסים' לרבי יעקב יוסף מפולנאה, תלמידו הגדול של מורנו הבעש"ט, אנו מוצאים (פרשת מצורע, עמ' קמח) ביאור יסודי בעניין החובה לדון לכף זכות, המלמד עד כמה עניין זה מרכזי בעבודת ה' של יהודי:

"... דאמרו חז"ל (אבות פ"ד מ"א): 'איזהו

חכם? הלומד מכל אדם'. כי חכם מכיר את עצמו וחסרונו, מה שאין כן השוטה מכיר אחרים ליתן בהם דופי, ואינו מכיר את עצמו לידע חסרונו. אמנם יוכל כל אדם לידע את עצמו כשירצה... והוא דכתב בווהר פקודי (ח"ב רנא, א-ב) בשער היכלות, כי יש בקדושה היכל זכות, ולעומת זה יש בקליפה חובה, וההפרש שיש בין זה לזה, כי בהיכל זכות כשדנים את האדם שם הכל פותחין ומהפכין לזכות, אפילו בדין הרשע, אבל בהיפך בהיכל חובה הכל פותחין בחובה וכו', יעויין שם.

"אם כן, בזה יוכל כל אדם לידע את עצמו ומדריגתו - אם דן כל אדם לזכות אזי הוא בקדושה ששם היכל זכות, על שום כך שפותחין בזכות כל אדם, ואם דן כל אדם לחוב אזי הוא בקליפה, ששם היכל החוב שדנין האדם לחוב..."

"ובזה יובן, כי נודע כי יצר טוב הוא בקדושה ויצר הרע הוא בקליפה, וזהו שאמרו (ברכות סא, ב) 'צדיקים יצר טוב שופטין', ונראה לכל שהוא בקדושה, שדן כל אדם לזכות. ורשעים יצר הרע שופטין, שמודיע לכל שהוא בקליפה שהם רשעים, על שום שדנין כל אדם לחובה, לכך הזהיר התנא (אבות פ"א מ"ו) 'הוי דן כל אדם לזכות', והבין."

כלומר, כאשר אדם רוצה לדעת את מצבו בעבודת ה' - האם הוא עומד בצד הקדושה או חלילה להפך - עליו לבחון את עצמו במידת לימודו זכות על אחרים. ואם הוא מלמד זכות, אות הוא לשייכותו להיכל הזכות ולצד הקדושה.

כאשר יש באדם די ענווה כדי להכיר בחסרונותיו, באופן טבעי הוא פחות מתנשא על אחרים, וממילא גם מצליח לראות את מעלותיהם, ולסלוח ולדון אותם לכף זכות גם כאשר הוא רואה בהם חסרונות. לעומת זאת, אדם שוטה ובעל גאווה סובר שחסרונות קיימים רק אצל זולתו, וממילא הוא דן אותו לכף חובה. ההכרעה לכף זכות, אפוא, מלמדת על מצבו הכללי של היהודי בעבודת ה', ולכן היא כה משמעותית.

כאשר אדם רוצה לדעת את מצבו בעבודת ה' - האם הוא עומד בצד הקדושה או חלילה להפך - עליו לבחון את עצמו במידת לימודו זכות על אחרים

דיבור טוב מוליד טוב

בעניינה של חובת לימוד הזכות, האיר רבנו (לקוטי שיחות חכ"ו אמור א סי'ה) רעיון יסודי הנוגע לכוח הדיבור של האדם בהקשר האמור. עניינו של הדיבור הוא, בפשטות, להוציא דברים המכוסים באדם בתוכו פנימה, החוצה אל הגילוי, כך שסביבתו תהא מושפעת מהם – מה שלא היה יכול להתרחש טרם יצא הדיבור לאוויר העולם. לפי זה, ככל שיהודי מרבה בדיבורים טובים על יהודי זולתו, הוא גורם להוציא את הטוב שבזולת מן ההעלם אל הגילוי, וכן להפך ח"ו. וכך הביא רבנו מדברי הרמב"ם בהלכות דעות (פ"ה ה"ו) ביחס להנהגת דיבורו של תלמיד חכם: "מספר בשבח חבירו ולא בגנותו כלל". ועוד שם (פ"ו ה"ג) ביחס לכל אדם מישראל: "מצווה על כל אדם לאהוב כל אחד ואחד מישראל כגופו... לפיכך צריך לספר בשבח".

על פי זה מלמד רבנו שהמצוה לדון לכף זכות כוללת מעלת סיפור ודיבור דברים טובים המעוררים בדרכם עוד ועוד טוב. ונקודה לא פחות חשובה: הרמב"ם מדגיש את מעלת התלמיד חכם כמי שלא רק מספר בשבח של אדם זולתו מצד הטוב שרואה בו, אלא גם אינו מספר לעולם בגנותו כלל! כלומר, גם כאשר הוא רואה יהודי שנוהג לא כשורה, הוא אינו מדבר בגנותו, וזאת כדי לא להגביר את השלילה שבו.

ודיברת במ

איתא במשנה בסוף ברכות: "על הגשמים ועל הגשורות טובות אומר פרוץ הטוב והמטיב, ועל שמועות הרעות אומר פרוץ דין האמת". והנה, הגר"א שואל על המשנה – מדוע היא נוקטת בלשונה "בשורות טובות" ו"שמועות רעות" ולא בלשון אחידה לשני הצדדים? ומיישב לפי דרכו, שדבר טוב דרכם של בני אדם לרוץ ולבשר עליו, ואילו דבר רע אין מבשרים עליו כלל אלא שומעים עליו בעקיפין. יש לדעת שהנטייה הפושה בימינו לרוץ ולספר על מקרים מצערים שאירעו ל"ע – זו נטייה לא טובה. במצבים כאלו עדיף לשום יד לפה, כך שלא יצאו מפינו דיבורי שלילה.

אב לדברים מופיע בסיפור קצר בגמרא (פסחים ג, ב), שכאשר שאלו את אחד החכמים, יוחנן חקוקאה, מה מצבה של החיטה בארץ ישראל, לא ענה שמצבן אינו שפיר אלא אמר בדרך עקיפה: "שעורים נעשו יפות", ובכך השמועה הרעה הועברה בדרך ממילא והוא לא הוציא אותה במפורש כמו פיו.

כי אדם בעל תכונות נפש טובות ועדינות, אינו מסוגל לדבר דיבורים לא טובים ובשורות רעות.

הדברים האמורים מתקשרים להפרש שאנו מוצאים בעניין זה בין התורה שבכתב, בה עיקר המצוה היא לדבר בפועל: "ודיברת במ", לבין התורה שבעל פה, בה העיקר הוא ההבנה וההשגה. לעניין לימוד תורה שבכתב נפסק להלכה (הלכות ת"ת לרבנו הוקן ספ"ב) שגם אם אדם אינו מבין מה שהוא מוציא מפיו, הדיבור כשלעצמו מקשר אותו לתורה ולכל הטמון בה. וכעין זה כתב השל"ה הקדוש (י, א) שגם אדם שהוא בגדר עם הארץ שאינו יודע ללמוד, יאמר לפחות את שמות הספרים: בראשית, שמות וכו', או מסכתות הש"ס: ברכות, שבת וכו', כי גם לאמירה שכזו יש ערך בלתי ישוער.

קניית המידה של דיבור חיובי דורשת עבודה לא קלה, וגם תרגול היכולת להסתכל בעין של לימוד זכות על כל אדם כרוך במאמץ, כיוון שזו פעולה הבאה לשנות את הטבע האנושי, אבל שכרה בחיי עולם הזה ובחיי עולם הבא גדול מאוד.

כוחו של איש ישראל

בסיום דברינו, לא נוכל להימנע מלהביא מעט מן האור בעניין מעלת הדין לכף זכות ואהבת ישראל, מדברי הרה"ק רבי שלמה מרדומסק בספרו 'תפארת שלמה' (זמנים ומועדים, פרקי אבות א, ד):

"והוה דן את כל האדם לכף זכות. ויש להבין בדבריהם ז"ל בזה: כי לכאורה מה יועיל ומה יוסיף הדין לכף זכות? הלא כלפי שמיא הכל גלוי וידוע! ואם אינו כן מה יועיל שנדונו לכף זכות? "אכן הנ"ל כי הורו לנו בזה גודל כח איש הישראלי ורב פעלו בדבורו בעולם הזה, אשר לו הכח והיכולת להתעורר כן בעליונים למעלה כמוהו מכל אשר יצא מפיו, הן לחוב הן לזכות. כי כאשר האדם מלמטה הוא מליץ יושר ומדבר זכות על חבירו, הנה מעורר על ידו גם כן למעלה מליץ טוב ומזכיר זכות על רעהו ולהגיד עליו ישרו ויחוננו מרדת שחת למצוא לו כופר. וכאשר חלילה אם ישלח חץ לשונו לדבר על רעהו רעה, הנה חלילה יגרום כן כמוהו למעלה.

"ואף אמנם בלתי הלשינותו ודיבורו הכל גלוי לפניו יתברך שמו, כי עניו פקוחות על דרכי בני אדם, בכל זה הנה כל גזירות עירין מלמעלה תמרה לצאת יותר אל הפועל על ידי התעוררת בני אדם שלמטה אשר יגזרו ואמר הן לחוב ולזכות, כי דיבורו עושה רושם למעלה ועקימת שפתיו הוה מעשה למעלה, כמבואר בזהר הקדוש".

וממשיך שם ומבאר שכל הנהגת הצדיקים עם ישראל היא רק מתוך עין טובה, אהבה, חסד ורחמנות:

"הלא זה הדבר אשר שמענו גם כן מצדיקי הדור שהיו בזמנינו שלא הוכיחו לאדם את דרכו על פניו לאמר לו: מדוע ככה עשית? רק הכל בדברי ריצוי ופיוסים ובדרך חכמה בדברים טובים, עד אשר שם האדם מעצמו על לבו לשוב מחטאיו.

"וכה אמר הרב היהודי האיש האלקי מפרשיסעפא זי"ע כי קבל דברי הרב הצדיק האלקי ר' דוד מלעלוב זי"ע שלא להוכיח עוד אנשים בדברי תוכחת וניאוצים כדי להשיבם בתשובה שלימה לפני השם יתברך ברוך הוא. כי אם להתהלך עמהם בדברי ריצוי ובנחת ולקרב את לבבם באהבה לעוררם ביראת שמים. והוא גם כן על דרך זה שבארנו כי אין ראוי להזכיר שום חטא ועון חלילה על שום אחד מבני ישראל כמבואר בדבריהם ז"ל על ענין אליהו שאמר 'קנא קנאתי כו'. רק צריך תמיד ללמד זכות על בני ישראל ולהזכיר מעשיהם הטובים לפני השם יתברך כי כולם קדושים כולם טהורים וכולם עושים באימה ובראה רצון קונם".

ומסיים התפארת שלמה, שכזו הייתה מידתו של אהרון הכהן, אשר בשלום ובמישור הלך בדרך ה' ורבים השיב מעוון:

"והנה כל זה שבארנו הוא שמצינו אצל אהרן הכהן ע"ה בקדושתו וחסידתו ומדת טובו על ישראל כל הימים, כמ"ש חכמינו ז"ל שהיה אוהב שלום ורודף שלום בין איש לרעהו ובין כלל ישראל לאביהם שבשמים, וכשהיה רואה באחד מהם שחטא היה מקרבו ומפייסו ומדבר עמו עד שהוא היה מתבייש מאליו כמבואר במדרש רבה ע"ש. וזה היה במדת טובו שלא בייש ולא הוכיח בדברים רעים לשום אדם מעולם, רק בדברים טובים ונחומים כי איש חסד הוא, כמ"ש 'תומך ואורחך לאיש חסידך'... כמ"ש 'וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה', ר"ל שכל עבודתו של אהרן היה תמיד רק לברך את ישראל, 'וירד' והסיח דעתו ממעשי החטאת והעולה – כאלו לא חטאו כלל. ולכך הוא נקרא 'שושבינא דמטרוניתא' שכל עניניו היה רק לקרב את ישראל לאביהם שבשמים, כי כולם אהובים כולם ברויים וע"ז הוא שאמרו חכמינו ז"ל הוה דן את כל האדם לכף זכות".

כדי לפתח את היכולת ללמד זכות על הזולת, אדם צריך להיות בעצמו מחובר אל הטוב ומלא מכונן, ואז ממיילא הוא רואה גם באחרים טוב. אך אדם מושחת ר"ל אינו מסוגל להבין שיש אדם המתנהג אחרת מכונן

תורה מארץ הגליל

ל פני שבועות ספורים התבשרנו על מינוי רב חדש לעיר הצפונית נוף הגליל. רבנים ונציגי ציבור מכל העדות, כולל רבני הקהילות החרדיות המרוכזות בעיקר בשכונת 'הר יונה ג', החליטו פה אחד לתמוך במועמדתו של הרה"ג הרב מנחם מענדל נחשון שליט"א, ראש הישיבה החב"דית בעיר שידיו רב לו גם בהלכה והוראה.

לקראת חג השבועות ניאות הרב נחשון לשתף את קוראי 'כי קרוב' בנועם שיחו על תפקידו של רב חסידי, על אופן הלימוד הרצוי הן בעיון והן בהלכה, וגם לענות על השאלה המהדהדת - כיצד זה מצליחים רבני הקהילות להנהיג יחדיו את העיר בשלום ובאחדות מופלאה בין המגזרים כולם.

ראשי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל על תפקידו ומהותו של רב חסידי

ראשית, נפתח תחילה בעניין הרבנות. מהי בעיניכם הגדרת התפקיד והחשיבות של רב ומורה הוראה בישראל? והאם ישנה ייחודיות בכך לרב העוסק בלימוד החסידות ובעבודת ה' על פי דרכה?

ראשית, בנוגע לתפקידו של רב, מן הראוי להזכיר את דברי אדמו"ר הרש"ב, שבנו אדמו"ר הרי"צ חזר עליהם במכתבו לרב מסויים, והרבי שב והביא את הדברים בלוח 'היום יום' שערך (כ"ג אדר שני, להלן בתרגום ללשון הקודש): "אאמו"ר אמר לרב אחד - בעל עבודה ומתמיד בלימודו: רב צריך לזכור בכל עת ובכל רגע, שתמיד עומד הוא על הגבול שבין מוזכי הרבים לבין מחטיאי הרבים ח"ו, על הגבול שבין עומק רום לעומק תחת, וכל העניינים צריכים לנגוע לו בפנימית נקודת הנפש ממש, כיוון שבנפשו הוא".
הווי אומר, שתפקידו של רב, לכל לראש, נושא בחובו אחריות כבדה ביותר. הרב, כשהכוונה לכל רב ומורה הוראה שתפקידו להורות הלכה למעשה, נמצא תמיד על פרשת דרכים, כשהכרעה בין טמא לטהור, כשר או פסול, תלויה בו וצריכה לגעת בנפשו ממש.

כיצד צריך להיראות חשבון הנפש היומי של רב בישראל • מדוע הופיעו כתמי דם על מצחו של אדמו"ר מהר"ש • מהי המעלה שרואה החסידות בלימוד התורה בעיון כדרך הישיבות • איך מחוללים אחדות בעיר בעלת מגזרים שונים וקהילות ותיקות לצד חדשות • ואיזה אירוע מיוחד שחווה במחיצת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש מהווה עבורו מקור כוח בלתי נדלה • לרגל זמן מתן תורתנו, 'כי קרוב' מגיש שיחת חג מיוחדת עם הרה"ג הרב מנחם מענדל נחשון שליט"א, רבה החדש של נוף הגליל וראש ישיבת חב"ד בעיר

מנחם יעקובוביץ

גם בלי להיכנס לסוגיות ניהול ענייני ההלכה של העיר וצרכי הרבים, שגם בהם מגיעים פעמים רבות להשלכות מעשיות כבירות והשפעתו של הרב בהם משמעותית ומכריעה, הנה עצם פסקו של הרב אפילו לאדם פרטי, כגון בדיני טומאה וטהרה, נוגע לעניינים החמורים ביותר שבחיי האדם, ויש לכך השלכות בעלות משמעות עצומה. לכן אמר הרבי הרש"ב שנדרש מהרב שכל ענייני הרבנות יגעו בו "בפנימית נקודת הנפש ממש".

ידוע הסיפור על ה'נודע ביהודה', שבבואו לכהן כרב העיר פראג העמידו בפניו שאלות שונות כדי לבחון אם הוא אכן ראוי לתפקידו זה. והנה, באחת השאלות שהפנו כלפיו הוא ענה שלא כהוגן, אך לאחר מכן נענה ואמר כי ברי לו שלא הייתה זו שאלה מעשית, משום שכאשר מגיעה לרב שאלה הנוגעת למעשה בפועל – הוא זוכה בסייעתא דשמיא לכוון להלכה, כדי שלא להכשיל את ישראל... ואכן, בדקו ומצאו שלא הייתה זו שאלה למעשה. ומסיפור זה נמצאנו למדים על הסייעתא דשמיא המיוחדת שהרב נצרך לה, על מנת שלא להוציא חלילה מכשלה תחת ידו.

מעשה דומה מסופר גם על אדמו"ר הצמח צדק ורבי נחמיה מדבורבנה בעל ה'דברי נחמיה', שהיו לומדים בחברותא יחדיו בבית המדרש – היה זה טרם קיבל הצמח צדק את עול ההנהגה – כשלתע הגיעה אישה ושאלה אותם אודות כשרות העוף שהחזיקה בידה. הם בדקו את העוף והשיבו לה שלדעתם טרף הוא, אך כיוון שהם אינם מורי הוראה בפועל מוטב שתפנה ותשאל את הרב המקומי.

לאחר זמן קצר שבה האישה בשמחה והודיעה להם כי הרב פסק שהעוף כשר! בתחילה הופתעו הצמח צדק ורבי נחמיה מאוד, ומשכך החלו להתייגע בסוגיא עד שמצאו את הטעם עליו סמך הרב להתיר את העוף. אלא שאז נענה הצמח צדק ואמר: כנראה גם הרב לא ידע על סברא זו מעצמו, אלא שמאחר והוא מכהן כרב ופוסק הלכה למעשה – נלווית לו סייעתא דשמיא כדי שלא תצא תקלה מתחת ידו...

מכל האמור מובן אפוא כמה תפקידו של רב מורה הוראה הינו רגיש ואחראי. הציבור מבקש לו רב ירא שמים הנאמן למלאכת הקודש, כזה שהם יכולים לסמוך עליו לחלוטין, ומשכך גם על הרב לזכור את גודל וכובד האחריות המוטלת עליו.

ועתה, באשר לחלק השני של שאלתכם – הרי מובן שכדי לזכות לאותה סייעתא דשמיא מיוחדת בעזרתה זוכה הרב לכוון לאמיתתה של תורה, על הרב להיות ירא שמים בתכלית. וכיצד ניתן בזמננו להגיע ליראת שמים אמיתית ללא לימוד פנימיות התורה?...

הרבי הזכיר פעמים רבות את דברי הגר"א בפירושו למשלי אודות גודל ההכרח בלימוד פנימיות התורה וסודותיה. זהו עניין יסודי בהבנת מהותה של תורה: אי אפשר לנתק את "גוף" התורה, בלשון הזהר, מה"נשמה" שלה. כדי שהפסק ההלכתי בנוגע למעשה בפועל, השייך ל"גופא דאורייתא", יהיה נכון ומכוון לאמיתתה של תורה, שומה על הרב להיות שקוע גם בלימוד הפנימיות, "נשמתא דאורייתא", וכך יוכל לפסוק כדבעי ולזכות לסייעתא דשמיא הנצרכת כל כך.

בלוח 'היום יום' מובא פתגם נוסף שמקורו גם הוא במכתב אדמו"ר

הרי"צ, הממחיש עוד יותר את תפקידם של מורי הוראה בישראל (כ"ג אדר ראשון): "הרבנים ובעלי תורה נקראים עיני העדה וראשי אלפי ישראל, וכשהראש הוא בריא אזי גם הגוף בריא". זו כבר הבנה עמוקה יותר במהותו של רב: היחס בין הרב לקהילתו הוא כיחס בין ראש לגוף. אם ח"ו חסרה ברב יראת שמים כדבעי, והוא אינו מקיים את הציוי "דע את אלקי אביך ועבדהו בלבב שלם", אזי הוא אינו בריא ח"ו ברוחניות, ויחד עימו גם ה"גוף" כולו אינו בריא.

הדרכה נוספת מאדמו"ר הרש"ב לאחד מחסידיו ששימש כמורה הוראה, הנוגעת לאופן קריאת שמע שעל המיטה, סיפר בנו אדמו"ר הרי"צ באחד ממכתביו (אגרות קודש ח"ד אגרת תתקמ). כידוע, אצל חסידים זמן קריאת שמע שעל המיטה הוקדש לחשבון הנפש על אשר עשו באותו יום בעבודתם לה'. אדמו"ר הרש"ב אמר אפוא לאותו רב שלא הרי קריאת שמע שעל המיטה של בעל עסק כהרי קריאת שמע של יושב אוהל, ושניהם אינם דומים לקריאת שמע ולחשבון הנפש שעל הרב לערוך בעצמו. "אצלך יתבעו [בבית דין של מעלה] בנוגע לכל", אמר לו אדמו"ר הרש"ב. "אתה מחוייב בכל ואחראי על הכל", והחל לפרט לו מקצת מן התחומים המוטלים על כתפיו: עליו לדאוג שהמקוה יהיה כשר ונקי ולוודא שאכן יגיעו לטבול בו ולא יימנעו מכך מכל סיבה שהיא, שהקצבים ינקרו כדבעי, שתלמודי התורה יתנהלו היטב והחינוך יהיה כשורה וכו' וכו'.

הרבי הרש"ב סיים ואמר לרב שעמד נרעש כולו מהדברים החריפים ובכה בדמעות שלישי: "עליך לדעת שכל דבר שאינו על פי תורה בעיך, יוצר הוא כתם בנשמתך. עליך להתבונן מה נעשה עימך, לרחם על הנר"נ [נפש-רוח-נשמה] שלך ולהתחיל לתקן את המצב, וה' יתברך יסלח לך ויהיה בעוזך".

כפי שתורת החסידות מיטיבה לבאר, התורה והמצוות אינן רק חכמה שהוא נתן לנו ללמוד והוראות שציוה אותנו לעשות, אלא הן עצמן ההתגלות של הקב"ה בנשמות ישראל, ובאמצעותן הן עולות ומתדבקות בו יתברך. רב חסידי הוא כזה החש שאחריותו כמנהיג הקהילה או העיר אינה רק עניין טכני אלא פעולה נשמתית, דבר שיש לו השלכות כבירות על נשמתו שלו ועל נשמותיהם של בני העיר, וממילא הוא ירא הוראה מחד גיסא ונחוש לכוון לאמיתתה של תורה ולהגשימה במעשה בפועל מאידך גיסא, כדי להאיר את נשמות ישראל.

הדברים המיוחדים הללו נוגעים בעיקר לתפקידו של רב כמורה הוראה ליהודים שומרי מצווה כאשר הם. בנוגע אליכם, הלא נוף הגליל היא עיר מעורבת, כך שלצד השכונה החרדית המתפתחת וגדלה, ברוב השכונות מתגוררים יהודים שלעת עתה אינם מקפידים על קלה כבחמורה. מהו תפקידו של רב במצבים רגישים כאלו, בפרט בעת הזו?

אדמו"ר הזקן פירש את התואר הניתן לרב "מרא דאתרא", שמשמעותו היא שהרב הוא בעל המקום, ולכן האחריות כולה נתונה עליו. אם כן, לא יועילו כל התירוצים וההצטדקויות לסיבת המחסור

היחיד שנוגד בנוף הגליל. מלבדי היה רב נוסף שהיה ביכולתו להתמודד בבחירות לרבנות, אך בישיבה משותפת של כל רבני הפורום הוחלט שהדבר הנכון ביותר יהיה שרק אני אתמודד בבחירות, לא כנציג קהילת חב"ד אלא כנציג הקהילות כולן, וכולם תמכו בהחלטה זו מהסיבה הפשוטה שהם יודעים שיוכלו להיעזר בי לטובת קהילותיהם. אני נמצא כאן עבור הקהילות כולן, ובעזרת ה' אעשה כל שביכולתי לסייע בכל הדרוש לטובת העיר כולה. האחדות המופלאה הזו היא ללא ספק מהדברים שבזכותם זכיתי לסייעתא דשמיא מרובה. אגב, בחצר ליובאוויטש היה חג השבועות נקרא בדרך הצחות "חג המצו"ת", על שם שהרבנים המכונים "מו"צים" היו מגיעים לשהות במחיצת רבותינו דווקא לרגל חג השבועות, כיוון שלא היו יכולים לעזוב את קהילותיהם במועדי תשרי וחג הפסח שהלכותיהם מרובות. ובהקשר זה, הרבי התבטא פעם שמאחר ו"אפילו שיחת תלמידי חכמים צריכה לימוד", יש לבאר את עניינה של אמרת צחות זו כך: רב ראוי לשמו צריך לדעת שהוא נתון כ'עבד' לציבור, ואין לו מציאות משלו מלבד עבודתו והתמסרותו לשיירות הציבור. ובאמת, דווקא התבטלות זו מעניקה לו את היכולת לכוון לאמיתתה של תורה ואת התוקף לעמוד על משמר היהדות. והרי זהו ממש עניינה של המצוה שאינה מחמיצה ותופחת אלא עומדת כל העת בביטול, ולכן הגעתי המו"צים לרגל חג השבועות נקראה בשם זה...

לעניין שאלתכם, ובכן, הכל מתחיל כאן. כשהרב מניח על הצד את כבוד עצמו ועומד הכן להתמסר אל התכלית לשמה נבחר לכהן, עולה בידו בנקל לשתף פעולה עם עמיתיו הרבנים מבני חוגים אחרים. אם הוא מתמקד בבידור רצון ה' בכל מקרה ועניין הבא לידו ומניח הצידה את ענייניו הפרטיים, ביכולתו לפעול גדולות ונצורות עבור כלל תושבי עירו והנתונים להשפעתו. וכמו ששגור על פיו של אחד מהרבנים כאן: "ונרוממה שמו - יחדיו", יש אינטרס משותף לכולם - להרבות כבוד שמים!

ללא ספק, האחדות בעירנו נובעת ממקום של זהירות בכבוד הזולת, ומתוך רגשי כבוד והערכה אמיתיים לחילוקי המנהגים בין העדות השונות. איש אינו מבקש לכפות את הנהגותיו שלו על ציבור אחר, וכך מתקיימים בנו דברי הגמרא שכאשר שניים נושאים יחד משא מסויים, הם יכולים לשאת לא רק כפליים ממשאו של אדם אחד אלא הרבה יותר... והלוואי שבכל עיר ועיר יעתיקו את המודל הייחודי הזה לשתוף פעולה מבורך, שבחסדי ה' פועל בהצלחה גדולה ומסייע ועוזר לכל הצדדים.

יחוד נפלא שאין יחוד פְּמוֹהוּ ההתאחדות עם הקב"ה על ידי הגיעה בתורה

נוסף על כהונת הרבנות ולימוד ההלכה והוראתה לרבים, זכותם לעמוד גם בראשות ישיבת חב"ד בעיר. בעמדתנו בימי ההכנה לחג מתן תורה, נשמח לשמוע דברים על מעלת עסק התורה בכלל, ועל דרך הלימוד הרצויה בנגלה דתורה לאורה של דרך החסידות.

כמו שחוללה שינוי בהסתכלות על כל דבר שהוא, ודאי שבנוגע למצוה רבה כלימוד התורה מוסיפה תורת החסידות ומגלה אור חדש בכל אחד מאופני הלימוד. במסגרת זו, אתמקד במעלה המיוחדת של לימוד התורה באופן של יגיעה.

ראשית, כמובן, פנים רבות ליגיעה. הלא גם בעל עסק המקדיש זמן ללמוד "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית" יכול לעשות זאת ביגיעה רבה ועצומה, בפרט שעצם ההפסקה מעסקיו היא עבורו יגיעה גדולה, כמבואר בספרים (סדר היום, סדר תפילת מנחה, ועוד) בנוגע למעלתה המיוחדת של תפילת המנחה שהיא באמצע היום. ומכל מקום, בדרך

בפעולת ההשפעה על הסביבה, כיוון שהרב הוא בעל המקום, ומשכך החסר שישנו ברוחניות בקרב התושבים אינו דבר צדדי לגבינו, אלא הדבר נחשב כעניין אישי שלו המוטל עליו להביא לתיקונו.

אגב, חסידים פירשו את התואר "מרא דאתרא" על דרך הצחות, שהוא כלשון הגמרא אודות "מרא וחצינא" (עירובין לה, א), דהיינו שהרב הוא ה'מרא', המעיר של המקום, ותפקידו הוא לעדור, לחפור ולנכש את הקוצים... ואכן, ידועים דברי התנא דבי אליהו (רבה, פי"א), "שהיה להם לסנהדרי גדולה... לילך ולקשור חבלים של ברזל במתניהם... ויחזרו בכל עירות ישראל" ללמד את העם תורה. דהיינו שתפקידם של הסנהדרין אינו רק לשבת ולהמתין שיבואו לשאול אותם שאלות, אלא הם האחראים הישירים לחיזוק מצבו הרוחני של העם!

בזמננו זה על כל רב ליתן אל ליבו שהכינוי "ראשי אלפי ישראל" אין משמעותו שלאחר שקיבל את השררה הוא ראשי לשבת בחדרו ולשקוד על התורה והעבודה עד שיהא "צנא מלא ספרי", אלא הוא הוא "ראש" קהילתו במובן התורני ומשכך עליו לדאוג שה'גוף' יהיה בריא. ומשכך הוא מפנים את הצורך הבהול לצאת החוצה ולרדת אל העם, ולהתאמץ ביותר שאת בהפצת היהדות.

אחד מגדולי הרבנים בדור האחרון שנתייחד במלאכה זו, היה הראשון לציון גאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל. כידוע, כשהתמנה לרבה של תל אביב, היה מכתת את רגליו מבית לבית ומבית כנסת לבית כנסת, נושא שיעורים בפני הציבור לגווניו ומחזק באופן אישי את בני הקהילות, על מנת לקרב את לב ישראל לאביהם שבשמים.

לאחר שנבחרתי לכהן כרבה של נוף הגליל, הוזמנתי ללשכת ראש העיר. לקחתי איתי זוג תפילין, ובמהלך הפגישה הצעתי לו להניחן. הוא הסכים מיד ופרסם לתושבי העיר כולם את תמונתו יחד עם הרב החדש, כשהוא עטור בתפילין... הדבר חולל קידוש ה' עצום וגרף הד ציבורי נרחב.

כמובן, כפי שתורת החסידות מלמדתנו, כל יהודי באשר הוא שם הנו שליחו של הקב"ה להפצת התורה והיהדות בכל מקום בו הוא נמצא. אך בנוגע לרבנים אין זה רק מצד ההשגחה הפרטית שהביאה אותם למקום פלוני, ומשכך הם שלוחיו של הקב"ה לעשות לו יתברך שם "דירה בתחתונים", כלשון המדרש, אלא הוא הוא גופא תפקידו של הרב. זהו 'דין' גם בגברא, לא רק בחפצא...

פְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד אחדות אמיתית בין קהילות ומגזרים

קודם קבלת התורה נאמר "ויחן שם ישראל נגד ההר" - כלשון יחיד, ואמרו חז"ל שעמדו כולם "כאיש אחד בלב אחד". ואמנם שמענו שזהו אחד המאפיינים הייחודיים בנוף הגליל: שיתוף הפעולה הפורה בין כל שבטי ישראל, בני הקהילות השונות בעיר, עד שגם בבחירתכם לכהונת הרבנות תמכו כל נציגי הקהילות - הליטאים, החסידים, עדות הספרדים והמגזר הדתי לאומי. מהו סוד האחדות?

אכן, זהו דבר נפלא המתרחש בעירנו כבר שנים רבות. השכונה החרדית 'הר יונה' הולכת ומתפתחת בקצב מהיר, וב"ה יש בעיר קהילות רבות ומגוונות: ליטאים, ספרדים, מספר קהילות של חסידויות שונות וגם בני הציבור הדתי לאומי, ונציגייהן מתואמים לחלוטין ועובדים בשיתוף פעולה מלא. אציין כי גם ראש העיר ידוע כתומך בהתיישבות של כלל הקהילות למיניהן, ומסייע לכל אחת בנצרך לה. יש לנו מעין 'פורום' של רבני הקהילות בעיר, כאשר כל החברים בו מתכנסים יחד כפעם בפעם ודנים בפעולות הנחוצות לחיזוק היהדות הנאמנה ושמירת התורה בעיר. כמובן, ייתכנו ויכוחים וחילוקי דעות, אך הכל נעשה מתוך הבנה הרדית, שלום ואחוות אחים.

לא הייתי היחיד מרבני הפורום בעל כושר לרבנות עיר, וגם לא

ברתת וביצע. כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש בעל"ה לתורה בבית מדרשו. משמאל: הרב נחשון כנער בר מצווה לאחר שעלה לתורה במניינו של הרבי, לצד אביו (במרכז)

כלל הכוונה במעלת היגיעה היא ליגיעת המוח בניסיון להבין את הדברים ובמאמץ לרדת לעומקן של הסברות שבתורה ולהגדירן כדבעי, דבר הנעשה בלימוד לעיון דווקא.

מקובל לומר שבחצרות חסידים עסקו בהדגשה יתרה בלימוד הסוגיות לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ולא דווקא בניחות עומק הסברות שבסוגיות. זאת משום שדווקא בסידור שיטות הראשונים והפוסקים וההכרעה למעשה מודגשת יותר מעלת קדושת התורה, בכך שאינה רק "חכמתכם ובינתכם" כמקצוע שיעקרו בשכל האדם, אלא היא בעיקר מבטאת את הגשמת רצונו של הקב"ה בעולם המעשה, למטה מטה.

ברם, מצד אחר, הנה דווקא על פי חסידות אנו לומדים על מעלה מיוחדת ביגיעה בלימוד ובהבנת עומק הסברות כשלעצמן.

ידועים דברי המדרש שקודם מתן תורה היתה גזרה מאת ה' ש"העליונים לא ירדו למטה, והתחתונים לא יעלו למעלה", ובמתן תורה בטלה הגזרה - "וירד ה' על הר סיני", "ואל משה אמר עלה אל ה'". ומבואר בזה, שהחידוש שהתחולל במתן תורה בביטול הגזרה ובפעולת החיבור והאיחוד בין העליונים לתחתונים, גרם לכך שהקדושה העליונה של התורה תוכל לחדור ולהיקבע במציאותם של הנבראים החומריים עצמם.

התאחדותם של הנבראים עם קדושתו של הקב"ה מתבטאת בקיום המצוות, שהרי חלות הקדושה בחפצים הגשמיים בהם מקיימים ישראל את מצוותיהם הופכת אותם ל'חפצא של מצוה', והאדם בא במגע איתם בעת קיום המצווה. ברם, בקיום המצוה האדם עצמו נותר כפי שהוא, והוא רק עושה פעולה בעולם שמחוצה לו. לעומת זאת, בלימוד התורה נעשה האיחוד של שכל האדם עצמו עם הבנת סברותיה של תורה עד שהוא עצמו מתרומם ומתקדש, כך שניתן לומר עליו שנעשה בעצמו מעין 'חפצא של מצוה' מהלך...

כה מבאר רבנו הזקן בתניא (פרק ה), שישנה מעלה מיוחדת בלימוד התורה על פני קיום המצוות. זאת כיוון שבשעה שהאדם משיג ומבין בשכלו רעיון מסוים, הוא מאוחד עימו לחלוטין, ולכן "כשאדם יודע ומשיג בשכלו פסק זה כהלכה הערוכה במשנה או גמרא או פוסקים, הרי זה משיג ותופס ומקיף בשכלו רצונו וחכמתו של הקב"ה, דלית מחשבה תפיסא ביה... וגם שכלו מלוכש בהם. והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות, להיות לאחדים ומיוחדים ממש מכל צד ופנה".

לאור זאת מובן שמעלה עצומה זו תלויה במידת ההבנה של שכל האדם, ונמצא אפוא כי ככל שהאדם מבין יותר ומפנים יותר את סברת התורה ודברי חכמינו ז"ל, הוא מאוחד יותר ויותר עם חכמתו ורצונו יתברך! וכמבואר בתניא שם, שדווקא "כשלומד היטב בעיון שכלו, עד שנתפסת בשכלו ומתאחדת עימו והיו לאחדים", דווקא אז "נעשית מזון לנפש וחיים בקרבה מחיי החיים אין סוף ברוך הוא".

במסורת חב"ד עובר סיפור מופלא על אדמו"ר מהר"ש, המורה על גודל ערכם של יגיעה ועיון אמיתיים בלימוד התורה:

אדמו"ר מהר"ש, בנו הצעיר של הצמח צדק, היה בעל כשרון

תפיסה מנעוריו, ומשכך היה לומד במהירות ובקלות גם סוגיות עמוקות ביותר. פעם אחת, בעודו נער צעיר, נבחן אצל אביו על סוגיא סבוכה במסכת מנחות. שאלו אביו: על סוגיא זו בוודאי התייגעת, הלא כן? אך הוא השיב: דווקא לא, גם סוגיא זו הצלחתי ללמוד בקלות ובמהירות...

נאנח הצמח צדק ואמר כמו לעצמו: מה יהיה? צריך ללמוד מתוך יגיעה דווקא! האנחה חדרה לליבו של הנער והוא החל להתאמץ ולהתייגע בלימודו. הוא כל כך נזהר למלא אחר דברי אביו, ישב שעות רצופות ולמד בעיון רב, עד שעלו במצחו כתמי דם מעוצם יגיעתו...! כשהובא לידיעתו של הצמח צדק עד היכן הדברים מגיעים, מיהר לקרוא לבנו ונתן לו סדר חדש בלימוד שלא יביאנו לכדי סכנה.

גם בנוגע לצמח צדק עצמו מסופר שבהיותו נער צעיר חפץ זקנו אדמו"ר הזקן לברכו בהצלחה בלימוד התורה, אך הנכר הצעיר סירב באמרו שהוא מעדיף להתייגע על לימודו. כשגדל, אמר הצמח צדק שהוא מתחרט על שסירב לקבל את הברכה, כיוון שאילו היה מקבלה היה ודאי מצליח לעמוד בקלות יתרה על הדברים הדורשים ממנו יגיעה, ובאשר למעלת היגיעה - הלא תמיד יוכל למצוא דברים יותר עמוקים ונעלים להתייגע עליהם...

בהקשר לזה, הביא הרבי פעמים רבות את התיאור שכתב רבי חיים ויטאל כיצד מורו האריז"ל היה מתאמץ ומזיע מאוד בעת לימודו, וזאת כי על ידי הזעה היה "משבר את הקליפות". כלומר, הזעה מורה על מידת ההתאחדות וההתעצמות של האדם הלומד עם שכל התורה, שהוא חכמתו ורצונו יתברך, ולכן הזעה משברת את הקליפות ומאחדת אותו עם הקב"ה.

ואלו הם דברי הזוהר הקדוש, שעבודתם של בני ישראל במצרים "בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה" היתה בעסק התורה ביגיעה עצומה, "בחומר דא קל וחומר, ובלבנים דא ליבון הלכתא, בכל עבודה בשדה דא ברייתא". כלומר, ההודרכות של כור הברזל נעשית על ידי העיון וההתאמצות בליבון דברי התורה.

אם כן, הכל חוזר למקום אחד: המאמץ והיגיעה של האדם בהבנת דברי התורה גורמים שיתאחד עם "נותן התורה" בצורה מושלמת שתחדור את כל גדריו מציאותו. שכלו מתאחד לחלוטין עם קדושת התורה, וכל הקליפות המסתירות ומעלימות על גילוי האלוקות בעולם משתברות ומתבטלות ואינן - עד שיבוא משיח בן דוד שכדברי הרמב"ם בהלכות מלכים יהיה "הוגה בתורה" בעיון, והוא שיביאנו אל הגאולה ולקיום הייעוד המקווה "ונגלה כבוד ה'".

מה פירוש הדבר שהתורה וקדושתה מתאחדות עם האדם? במה באות לידי ביטוי הרוממות והקדושה שהתורה פועלת בלומדיה?

בעניין זה מודגש מאוד המבט המרומם שמעניקה תורת החסידות על מהותה של התורה: הקב"ה נתן את עצמו בדברי התורה, כמאמר חז"ל במסכת שבת "אנכי נוטריקון אנא נפשי כתבית יהבית". ובחסידות מבואר שכוונת דברי רז"ל אלו אינה רק "אני בעצמי כתבתי ונתתי", אלא "אני את עצמי כתבתי ונתתי". הקב"ה הכניס את עצמותו בתורה, וממילא כל יהודי הלומד בה זוכה להתקשר ולהתחבר עם עצמותו יתברך.

לכן בלימוד התורה אנו כמו אוחזים בחבל משני קצותיו: מחד גיסא, על האדם לזכור תמיד שהתורה

היא חכמתו ורצונו יתברך שלמעלה מהעולם ומהבנת האדם, ואילו לא נתן לנו הקב"ה את התורה באור פניו לא היינו יכולים להבינה כלל בשכלנו האנושי; מאידך גיסא, דווקא עתה, לאחר שהקב"ה נתנה לנו, שומה עלינו להבין ולהפנים בקרבנו את החכמה האלוקית.

הכול זוכרים את דברי יוסף לאחיו "אל תרגונו בדרך", ודרשו חז"ל (תענית י, ב) "אל תתעסקו בדבר הלכה שמא תרגונו עליכם הדרך". אבל התוספות שם הביאו ש"יש מדרש אל תפסיקו מדבר הלכה", היינו שהמדרש חולק על דברי הגמרא ומפרש את דברי יוסף להיפך - כדי שהדרך לא תרגו עליהם הם נדרשים דווקא לעסוק בדבר הלכה. ואמנם, הרבי מבאר את מחלוקת המדרש והגמרא בטוב טעם,

ונקודת הדברים היא שדעת המדרש אינה רק שהעיסוק בדברי הלכה יגן עליהם באופן סגולי, בזכות מצוות תלמוד תורה, אלא יתירה מזו: כשיהודי עוסק בלימוד התורה בעיון, ומאידך מאירה בנפשו האלוקות שבתורה והיותה למעלה מהעולם, הוא עצמו מתאחד עם התורה לחלוטין ונעשה מוגן ושמור מכל דבר המזיק, כמו התורה עצמה! וכדברי רז"ל: "תלמידי חכמים אין אור של גיהנם שולט בהן... שכל גופם אש, דכתיב הלא כה דברי כאש נאום ה'".

התאחדותו של יהודי עם האלוקות שבתורה, ובאמצעות יגיעה דווקא, אינה נותרת כמעלה רוחנית בעלמא, אלא הדבר מוביל גם להשלכות הלכתיות: דין הוא שהרב יכול למחול על כבודו. והקשו בגמרא, שלכאורה כבודו הוא כבודה של תורה, ואם כן אין ברשותו למחול על כבודו של מקום. והשיבו: "אין, תורה דיליה היא", התורה נעשית של האדם הלומד, ומשכך יכול הוא למחול. ברם, הרבי ציין לדברי החיד"א בכמה מקומות (ברכי יוסף יו"ד סי' רמ"ו סקכ"א. שו"ת ברכה

שם סי' רמ"ג סי', ועוד) שמי שהנו רק שונה הלכות ואינו גברא רבה המתייגע בהבנת התורה - אינו ראוי למחול על כבודו, וזאת כי טרם הגיע למדרגת "תורה דיליה היא"!

נְעִשִׂים מוֹחוֹ וּלְבוֹ זָפִים אֶלֶף פְּעָמִים כָּכָה סדרי עיון, לימוד הלכה והפצת הליהדות

מעשה יש לשאול, האם היגיעה הרצויה בלימוד, באופן שהלומד מתאחד עם החכמה האלוקית, היא רק בדרך העיון המקובלת בעולם הישיבות, או שגם הלימוד "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא" נחשב ליגיעה?

לכל לראש, כמובן גם לימוד ההלכה נעשה ביגיעה רבה. החל מסיור ופריסת הסוגיא ושיטות הפוסקים, וכלה בעיון בסברא כדי לדמות מילתא למילתא ולפסוק את ההלכה למעשה.

יתירה מזו: ידועה דרשת זוהר על הפסוק "עשה למחכה לך", שהמחכים ומצפים לקב"ה הם "אלין אינון דדחקין למלה דחכמתא, ודייקין לה ומחכאן לה למנדע בריא דמלה, לאשתמודעא למאריהון". ומבאר בזה אדמו"ר הרשב"ב ב"המשך" תרס"ו בארוכה, שעצם העיון והיגיעה בקושיות וסתירות הוא הכרחי על מנת לכוון לאמיתתה של תורה. כי דווקא על ידי העיון בדרך של 'אור חוזר' המפריע וסותר להבנה הפשוטה, מגיע הלומד לגילוי עצם השכל וההלכה האמיתית מתבררת ויוצאת לאור. ומבאר שם שעיקר היגיעה היא כשבאים לפסוק הלכה לפועל, כי אז מתעוררת אצל הלומד יראה גדולה שמא יכשיל יהודי בהנהגה המנוגדת להלכה, ומשכך הרי הוא חוזר ומעיין בסוגיא, ומתייגע בעומק העיון כדי להוציא פסק הלכה לאמיתתה של תורה!

אגב, הקב"ה מזכני כבר כמה שנים לעסוק בכתיבה הלכתית לעיון. יחד עם החברותא שלי, השליח הרב חיים אליעזר חיטריק שליט"א רבה של הקהילה היהודית בנירנברג, גרמניה, אני עורך סוגיות הלכתיות בשפה קלה המופצות מדי יום ומגיעות לאלפי יהודים, כ"י. מהחומר שהצטבר כבר הוצאנו לאור

הקב"ה נתן את עצמו בדברי התורה, כמאמר חז"ל במסכת שבת "אנכי נוטריקון אנא נפשי כתבית יהבית". ובחסידות מבואר שכוונת דברי רז"ל אלו אינה רק "אני בעצמי כתבתי ונתתי", אלא "אני את עצמי כתבתי ונתתי"

מספר קונטרסים מיוחדים לרגל שמחות משפחתיות, ועוד חזון למועד להוציא את הדברים לאור בסדרת ספרים.

כשכותבים סוגיא הלכתית מריש ועד גמירא, החל מהסוגיא בגמרא וכלה בפוסקי זמננו, הדבר דורש עיון רב. הרב חיטריק ואנכי משקיעים בכך שעות רבות, ואנו רואים בעיינינו כי דווקא כאשר לומדים היטב את הסוגיא מתחילה ועד סוף אזי הירידה לשורש הדברים והיגיעה להבינם היטב שופכות אור חדש, הן על הסוגיא בכללה והן על הפרטים השונים, כשפעמים רבות יש מכך נפקא מינה למעשה בפועל. עם זאת, על פי רוב בלימוד לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא עיקר היגיעה אינה בהבנת עצם הסברות אלא בסידור הדברים ובהגדרת המצבים השונים. ולכן נראה שעיקר היגיעה בהבנת חכמת התורה עצמה אכן נמצאת בלימוד בסגנון הישיבתי.

בהקשר לזה, יש להעיר כי מדברי אדמו"ר הרש"ב ב'קונטרס עץ החיים', בו הוא קובע בין היתר את סדר הלימוד בישיבת 'תומכי תמימים' שייסד, נראה שחפצו הקדוש הוא שילמדו בדרך העיון המכונה 'הספרדית', דהיינו שהתלמידים יסדרו היטב את מהלכי הסוגיא דבר דבור על אופן, ולאחר מכן ידייקו ויעיינו היטב בלשונות רש"י והתוספות.

כמו כן, ממקומות אחרים בכתבי רבותינו, כמו "הקדמת בני הגאון המחבר" לשולחן ערוך אדמו"ר הזקן ועוד, נראה שסדר הלימוד הרצוי הוא "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא": לסדר את שיטות הראשונים על הסוגיא, ולאחר מכן ללמוד את הרי"ף והרא"ש, הטור והבית יוסף, ועד הפוסקים האחרונים ונושאי כלי השולחן ערוך.

מאידך גיסא, בפועל גם בישיבות החב"דיות שעמדו תחת פיקוחם ובהדרגתם של רבותינו, התקבע אופן הלימוד העיוני המקובל כיום בעולם הישיבות, בו מנסים לחתור ולהבין את עומק הסברות שבכל סוגיא ודברי הראשונים. כמובן, במקביל מקפידים לקבוע גם סדרי לימוד בהלכות הצריכות ונוגעות למעשה, אך בנוגע ללימוד בעיון אי אפשר להתמקד בו זמנית בשני האופנים. אלו שני סגנונות לימוד שונים לחלוטין, ולא ייתכן לחתור לעומק הסברות ובה בעת ללמוד את שיטות הראשונים וספרי הפוסקים. ובאופן מעשי, בעולם הישיבות התקבעה צורת הלימוד העיונית יותר, בה כלי המוח מתייגעים על עצם הבנת הסברא.

נראה שהסיבה לכך היא הדברים שהזכרתי לעיל: ישנה מעלה עצומה ביגיעה העיונית בסברות התורה. אם לימוד ההלכה מרגיש את האלוקות שבתורה, את הקדושה שבה בהיותה ביטוי של רצון ה' המבקש להתממש לכל לראש במעשה בפועל, הרי שהלימוד העיוני בהיגיון וסברא בשכל אנושי מרגיש את חדירתה של התורה לשכל האדם ואת יכולתו שלו להתאחד עימה לחלוטין ולהתקדש בקדושתה. נראה ולומר שבדרך לימודו של הרבי הדבר מודגש ביותר: גם בעסקו בסוגיות הלכתיות הנוגעות למעשה בפועל, פעמים רבות הרבי דן עליהן גם כסברות רוחניות דקות, כשהוא עוסק בהגדרת העניינים והבנתם ולא דווקא בהשלכות המעשיות.

במידה משתקפים בכך דבריו של הרבי שביאר בכמה מקומות בתורתו שישנן דרגות שונות בלימוד התורה: התחתונה ביותר היא "לידע את המעשה אשר יעשו", שזהו לימוד בדרגת התורה השייכת לעולם, ואילו הדרגה הגבוהה ביותר היא לימוד התורה לשמה ממש - לשם עצם העיסוק בחכמתו ורצונו של הקב"ה, עליה נאמר "ושעשועי את בני אדם". זהו הלימוד וההתאחדות עם התורה כשלעצמה, בהיותה למעלה מכל שייכות למציאות אחרת, לנבראים ולעולמם.

לכן דווקא הלימוד הישיבתי, כשהוא נעשה מתוך יראת שמים וזכירה תמידית על "נותן התורה", הינו חשוב ביותר. היגיעה בו משברת את הקליפות, הופכת את חכמת התורה לחלק בלתי נפרד ממציאות האדם, ואף מקרבת את התגלות האלוקות שתשרור לעתיד לבוא, כאשר יראו עין בעין ש"אין עוד מלבדו" יתברך והוא המציאות האמיתית של הבריאה כולה.

הזכרתם את יגיעתו של הרבי בתורה בעוז ותעצומות וכן את סדר הלימוד בישיבות. וכאן המקום לברר דבר יסודי במקומו של צדיק: כיצד ההדרכה לעסוק בתורה ביגיעה ובהתמדה עולה בקנה אחד עם תביעתו המפורסמת, גם מתלמידי הישיבות, לעסוק בהפצת היהדות וזיכוי הרבים במצוות?

הצגת השאלה אינה מדויקת. הרבי הבהיר פעמים רבות שתפקידם היחיד של תלמידי הישיבות הוא לימוד התורה, וזו כל מהותם. פעמים רבות הדגיש שמקומם של תלמידי הישיבות בעיסוק להפצת היהדות בזמננו הוא אך ורק על חשבון זמנם הפנוי. לכן מזה שנות דור, הסדר בכל הישיבות החב"דיות הוא שיוצאים לזכות יהודים במצוות תפילין וכיוצא בזה רק מחוץ לסדרי הלימוד. כך למשל, בימי שישי אחר הצהריים, בעת שרבים מבני הישיבות עורכים 'אתנחתא' באופנים שונים, הבחור רשאי לבחור לנצל את זמנו בזיכוי הרבים, ועל דרך זה בימי 'בין הזמנים' וכדומה.

אם יש צורך להמחשת הדברים, הרי שבפעם האחרונה שהרבי נשא דברים בפני תלמידי הישיבות בייחוד, בראשיתו של חודש חשוון תשנ"ב, דיבר על כך ששאיפתו של כל אחד מהם צריכה להיות לדעת את כל התורה כולה! הרבי התבטא באותה שעה שהתורה צריכה לחדור את כל מציאותו של הבחור, עד שגם חלומותיו יעסקו בדברי תורה....

יתרה מזו: העובדה שתלמיד ישיבה בוחר לנצל את שעות הפנאי שלו לעסוק בזיכוי הרבים ולקרוב את לב ישראל לאביהם שבשמים, תועיל ותסייע לו בלימודו לאחר מכן. כך כותב הרבי הזקן בתחילת ספרו 'תורה אור', שעל ידי עסק הצדקה - והפצת היהדות היא צדקה רוחנית ונעלית - "נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה".

בעניין זה, אדמו"ר הצמח צדק מדייק ומבאר את לשון רבנו הזקן, שהזיכוי על ידי עסק הצדקה הוא במספר אלף דווקא, והרבי מוכיח מכך שדברים אלו לא נאמרו בדרך גוזמא אלא הכוונה בהם היא כפשוטו ממש - על ידי שיהודי מתמסר ומסייע לזולתו, אם בצדקה גשמית וכל שכן בצדקה רוחנית, הוא יצליח הרבה יותר בעבודת ה' הפרטית שלו בתורה ובתפילה!

נשווה בנפשנו: וכי כל יהודי הלומד תורה, מובטח לו שיצליח בלימודו בכל המובנים ויהפוך ללמדן גדול? הלא חז"ל הבטיחו "יגעת ומצאת תאמין", דהיינו שדווקא היגיעה תביא תוצאות מופלאות, שלא בערך לעבודה - כמו מציאה. ואם כן, כל שכן מי שלא רק מתייגע בלימודו לעצמו אלא דואג לבניו של מקום, הרי שהקב"ה עצמו יקיים

ופרצת. חלק מ'טנקי המצוות' שהובאו לארץ הקודש על ידי הרב דוד נחשון וקירבו אלפים לחיי תורה

שם ה' נקרא עליך. ראש העיר נוף הגליל, מר רונן פלוט, מניח תפילין עם רב העיר הרב נחשון. התמונה פורסמה על ידי ראש העיר ועוררה הד ציבורי

ישראל, ועבודתם היא עבודת התשובה - הבריחה מדרך החטא לדרך התורה הנעשית בדרך כלל בסופה וסערה, ברעש ובחיפזון. אשר לכן בשולי מעילו כהן גדול המייצג את כלל ישראל נמצאים הפעמונים המצלצלים. משום זה עבודת הדור צריכה להיות באופן של "ונשמע קולו בבואו אל הקודש", דהיינו שבעקבות תחושת הריחוק והצמא לאלוקות המצויה אצל בעלי תשובה, העבודה אינה יכולה להיות שקטה ועל מי מנוחות, כעבודת הצדיקים, אלא עליה להיות בדרך של רעש דקדושה, כפי שמטיבים לעשות זאת 'טנקי המצוות'.

את דבריו אלו ייסד הרבי על מענה מורנו הבעל שם טוב על

השאלה ששאלוהו: מדוע החסידים מתנועעים בתפילתם ומחווים תנועות שונות בידיהם או אף מרימים את קולם מעת לעת. והשיב שכשם שאדם הטובע בנהר צועק ומתנועע ומנופף בידיו לכל עבר בניסיון לצוף ולצאת מהמים הזדונים, כך הנשמה היהודית מנסה להיחלץ מה"מים רבים" של טרדות עולם הזה הרוצים לכבות את אהבתה לה, ולכן לא יפלא שהחסידים מחווים בתפילתם תנועות שונות בדרך שלעיתים רועשת ובלתי מחושבת...

כאמור, באותה שעה השתמשו בכלי רכב מסוג זה לצורכי הפצת יהדות רק בניו יורק, אך בהודמנות האמורה הטיל הרבי על אבי להקים בארץ צי שלם של כלי רכב מסוג זה שיסעו ממקום למקום ויביאו את דבר ה' ומצוותיו. הרבי הורה לו אפוא להישאר למטרה זו בארצות הברית ולהתרים כסף מגדיבי עם, ולאחר מכן לייבא את כלי הרכב ארצה

נאנח הצמח צדק ואמר כמו לעצמו: מה יהיה צריך ללמוד מתוך יגיעה דווקא! האנחה חדרה לליבו של הנער והוא החל להתאמץ ולהתייגע בלימודו

ולהפעילם למטרה זו.

אבי כשלעצמו לא התנסה מעולם קודם לכן בגיוס כספים, וגם לא ידע כיצד יוכל לשכנע אנשים להויל ממון מכיסם לפעילות שטרם החלה כלל... אך הרבי הוציא ממגירת שולחנו הטהור אלבוים תמונות מפעילותו של אבי עם ילדי עירנו שאבי שיגר אליו בעבר, והורה לו שיאסוף כספים בעזרת אלבוים זה. כך נשאר אבי למשך כמה חודשים בארה"ב, כשלאחר מכן חזר ארצה ובידו האמצעים הדרושים להקמת המערך החדש ששמו נקרא 'ניידות חב"ד בארץ הקודש'. הניידות הללו פעלו עשרות שנים רצופות במחוזות שונים ברחבי הארץ, בצפון

את הבטחתו והוא יזכה ל'מציאה' גדולה והצלחה מופלגה בלימודו. וההצלחה הנעשית על ידי שהמוח והלב זכים יותר, היא הן בכמות והן באיכות. ובפשטות: האדם יקלוט ויתפוס את הדברים בפחות זמן ממה שהיה דרוש לו לכן מלכתחילה, וגם הבנתו תתעלה באיכותה לאין שיעור.

בזמננו זה, לאחר עשרות שנים של ניסיון מוכח, דומה כי אין הדבר צריך לפנינו. הכול רואים בחוש כי חזונו של הרבי התגשם להפליא. ללא ספק, כאשר התלמידים שרויים בלימודם מתוך זיכרון חי על נותן התורה, ומנצלים את זמני הפנאי להפצת התורה והיהדות ולזיכוי הרבים, ההצלחה מובטחת. הם חיים את תורתם, ותורתם חיה ומתקיימת בהם.

ונשמע קולו בבואו אל הקודש

זיכרונות ילדות במחיצת הרבי ובמילוי שליחותו

ברשותכם, נפנה עתה לבית גידולכם. נולדתם וגדלתם בבית שהיה פעיל מאוד בשליחותו של הרבי בתחומי הפצת היהדות לרבים. מה היה אופי הפעילות הזו בשנים ההן? והאם לגדילה בסביבה כזו הייתה השפעה עליכם בשנים הבאות?

אבי מורי, הרה"ח ר' דוד נחשון שליט"א, הגיע לאחר חתונתו לעירנו בשליחות הרבי, ועסק רבות למען הכלל גם במסגרת ארגון 'הפעילים' הוותיק. אבי הקים בית ספר תורני בעיר ופעל להבאתם של ילדים רבים מקרב משפחות העולים שעיננו היתה מלאה בהם לבית ספר זה, ובכך הציל המוני ילדים מחינוך קלוקל.

לאחר כמה שנים בהן עסק בהקמת וניהול מוסדות חינוך בעיר, כאשר אבי נסע לחצר הרבי למשך חודש החגים תשל"ז, נכנס ל'יחידות' אל הקודש פנימה והרבי הטיל עליו משימה חדשה: לייבא את ה'טנקים' לארץ הקודש.

במה דברים אמורים? שנים ספורות קודם לכן החלה בהשפעת הרבי תנופה חדשה בהפצת היהדות בניו יורק וסביבותיה, באמצעות כלי רכב גדולים - כל אחד כעין קראוון-מגורים נייד - שהוסבו לשמש כבתי-חב"ד ניידים. בתוך כלי הרכב הוכנו חומרי הסברה ביהדות, וכמובן זוגות תפילין וספרי קודש. על הרכבים נתלו שלטים צבעוניים המזמנים כל יהודי להיכנס פנימה ולקיים מצוה, השמיעו מהם ניגונים חסידיים ברחובה של עיר, וכך הסבו את תשומת ליבם של העוברים ושבים, ובאמצעותם זיכו יהודים רבים מספור בהנחת תפילין, נטילת לולב וכיוצא בזה - דבר שהביא בעקבותיו המוני בעלי תשובה חזרה לחיק יהדותם.

הרבי אף הגדיל להתבטא שהמשאיות-קראוונים הללו הם ה'טנקים' הלוחמים בנגע ההתבוללות רח"ל. תכליתם של הטנקים בחילות הצבאות השונים היא להבקיע דרך עבור הכוחות הלוחמים גם בדרכים שאינן סלולות, ובדומה לזה גם ה'טנקים' הללו נועדו להפיץ יהדות בכל מקום, והססגוניות שלהם גורמת להבקיע מחסומים בלבבות בני ישראל ומאפשרת להגיע לכל אחד ואחד. מיני אז נקראו רכבי המצוות הניידים בשם 'טנקים'.

באותה תקופה, הפצת יהדות בצורה כה רועשת ומושכת הייתה חידוש של ממש. ואכן, הרבי הסביר כי כאשר ה'סטרא

אחרא' פועלת בדרך מושכת וצבעונית המייצגת את "קול המונה של רומי", יש לנקוט בריוק בדרך זו כדי לפעול כנגדה. הלא "מפי עליון לא תצא הרעות", ומשכך גם כלי המשחית נועדו כדי להפכם לטוב ולקדושה. אשר לכן, משעה שיש כלי משחית ו'טנק' שמו, גם ביד סטרא דקדושה צריך להיות 'טנק' של מצוה.

בהודמנות אחרת, תוך ביאור מפורט בדברי רש"י בפרשת תצוה, ביאר הרבי את החילוק בין עבודת הצדיקים לעבודת בעלי התשובה: עבודת הצדיקים היא באופן של "קול דממה דקה", בדרך מתונה ושלווה, מחמת הקרבה שלהם אליו יתברך. אך בדרא דעקבתא דמשיחא רבו כמו רבו יהודים הנמצאים ב"שולי המעיל" של כלל

כאיש אחד

**אחדות ישראל במשנת
כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע**
תוכנית לימוד לרגל
יום ההילולא ג' תמוז תשפ"ו

לומדים

4 שיחות מחוברת הלימוד
שתופץ לקראת חג השבועות בבתי
הכנסת ובחנויות ספרי אור החיים

נבחנים

בסמיכות ליום ההילולא ג' תמוז
במקומות שיפורסמו בסמוך למבחן
(בירושלים ובני ברק)

מקבלים

מלגה לרכישת ספרים ומזון:

70% ומעלה « 80 ₪

90% ומעלה « 150 ₪

במוקדי
המבחנים
שי לכל
נבחן
הספר אוצר
לקוטי שיחות -
כלל ישראל

הרשמה

עמדות נדרים פלוס < לב לדעת
< רישום לתוכנית לימוד
כלל ישראל

במייל LLadaat@gmail.com

בטלפון 072-221-9050
(מענה אנושי בין השעות 13:00-15:30
- ניתן להשאיר הודעה בקול ברור
עם שם פרטי, משפחה,
מספר זהות ומספר טלפון)

לב
לדעת

תפארת שמשון

ובדרום ובמרכז, וכמו טנקים של ממש - אכן הבקיעו את הדרך ליישובים וקיבוצים שלא דרכה בהם קודם לכן רגל היהדות, כמו גם בחוצות הערים הגדולות. רבים מספור הם הסיפורים אודות אנשים שהתקרבו לחיי תורה באמצעותם, ועוד חזון למועד.

לענייננו, במחיצת אבי ש' חוויית את ההתמסרות המלאה לשליחות להבאת דבר ה' אל העם ולמלא רצון צדיק. אגב, גם בשנים שלאחר מכן המשיך הרבי להטיל עליו שליחויות שונות שדרשו התמסרות ויצירתיות, כמו הקמת ושיפוץ אוהלי הקודש שעל ציון רבותינו ברוסיה. משך תקופות ארוכות בשנות ילדותי היה אבי נעדר מביתנו, עד שאחד מידידי אמר בכדיחות הדעת שהוא בוודאי תלה בביתנו את תמונתו, כדי שילדיו לא ישכחו את מראה אביהם... ללא ספק, מאבי למדתי פרק במסירות נפש למילוי המשימה הגדולה שהוטלה עלינו, "לתקן עולם במלכות ש-די".

זכותם בילדותכם לנסוע לחצר הרבי מספר פעמים ולהסתופף בצילו, ובוודאי נחקקו בזכרונכם מראות קודש ורגעים מיוחדים.

אכן, כמה פעמים נלוותה כל המשפחה לאבי בניסיעתו לחצר רבנו, ובוודאי זו אחת המתנות הנפלאות שקיבלנו מהוריי שיחיו. לראשונה היה זה בשנת תשמ"א, שהיתה שנת 'הקהל', ובה זכיתי בעודי ילד קטן להיכנס ליחידות פרטית עם כל בני המשפחה בהיכלו של רבנו.

זכורני, למשל, כיצד בחודש החגים של שנת תשמ"ח עמדתי בסמוך לרבי בזמן התפילה, ועקבתי במבטי לראות כיצד הוא נוהג לאסוף את הציציות לאמירת "ברוך שאמר" וקריאת שמע. בעת התוועדויות הקודש ישבתי עם ילדים נוספים על רצפת הבמה המוגבהת, סמוך לשולחנו של רבנו. גם כילד צעיר היו אלו עבורי חוויות מרוממות ובלתי נשכחות. זכור לא אשכח את תנועות העידוד והפנים המאירות שהפנה הרבי לעבר הילדים, והתיבות שזכיתי לקלוט מהשיחות העמוקות חקוקות בזכרוני היטב.

אם לחזור לרגע מיוחד במינו בו זכיתי ליחס אישי מהרבי, היה זה בחודש תשרי של שנת תש"נ או תשנ"א, בעודי קודם בר מצוה, בליל שמחת תורה. מנהגו של הרבי היה לערוך התוועדות שהחלה כשעתיים לאחר תפילת ערבית, עד לאחר חצות הלילה, ולהתחיל בעריכת ה'הקפות' רק לאחר שכל החסידים שבו מה'התלוכה', במסגרתה הלכו לשמח יהודים בבתי כנסת בשכונות הסמוכות.

אבי ישב בהתוועדות זו במקומו הקבוע מול פני הקודש, לצד ידידו הטוב ר' אבי טאוב ע"ה שהיה שותף לפעילות הקודש של אבי יבדלחט"א, ואני ישבתי עמהם. זכות מיוחדת הייתה להם שבכל התוועדות היה הרבי מורה להם לומר 'לחיים', ועל כוס מלאה דווקא. כרגיל בכל התוועדות, על השולחנות היו בקבוקי יין ועוגיות. והנה, בין השיחות, תוך כדי שהקהל מנגן ניגוני שמחה, החווה להם הרבי לומר 'לחיים'. הם הרימו כוסיות יין והרבי השיב להם "לחיים ולברכה", אלא שהפעם המשיך הרבי והחווה בראשו כמצפה לאמירת 'לחיים' נוספת...

בתחילה לא הבין אבי למה יכוון רבנו, עד שהרבי הוסיף והראה בידו לעברי שאומר 'לחיים' ועוד על כוס מלאה... ואכן, מיד הגישו לי כוס יין ואמרת 'לחיים', הרבי השיב "לחיים ולברכה" וכשסיימתי לשתות החל למחוא כפיים לעברי בצורה נמרצת, כמצפה שאצטרף גם אני לשירה ואספוק כפיי... אלו רגעים מיוחדים שלא אשכח לעולם. היה זה דבר נדיר שהרבי יורה מעצמו לילד לומר 'לחיים', ועוד על כוס מלאה ואחר כך יעודדו לשיר ולמחוא כפיים...

בימים האחרונים הזכירני אבי מאורע זה, ואמר לי כי עתה מבין הוא שהרבי ביקש להמריצני ולהעניק לי כוח באופן מיוחד לעת זו לנוכח האחריות העצומה שהוטלה עלי. ויהי רצון שנזכה אפוא - בלשון רבותינו - לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות, ובמהרה נזכה לגאולת עולמים, אמן כן יהי רצון. ■

הנפתח לראשית העבודה: הגבהה

הגאווה היא אם כל חטאת, אבל בצורתה הנכונה אי אפשר בלעדיה < אם בחג הפסח לא יראה ולא ימצא חמץ, למה בחג השבועות הוא הופך למצוה < ומהי העצה ליהודי העומד נגד ההר, הוא יצרו הרע

נגד ההר?"

הכה נתבונן בתורת הבעש"ט בנושא זה ביחס לעבודת ה'. נאמר בפרשת ויקרא, בעניין מעשה הקרבנות, "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה". דהיינו, כשיהודי מביא את קרבנו לה', אין להביא ולהקטיר עמו לא שאור ולא דבש. אך פעם אחת ויחידה יש מצוה להביא קרבן דווקא עם שאור, וכנאמר בהמשך הכתוב שם "קרבן ראשית תקריבו אותם לה". כלומר, כשמקריבים "קרבן ראשית" מצוה להקריבו עם שאור ודבש.

מתי מקריבים "קרבן ראשית"? - כמובן, בחג השבועות, אז באו שאור ודבש בקרבן שתי הלחם, שהיה חמץ. וכידוע, כל המנחות שבמקדש היו עשויות דווקא מצה, ורק שתי הלחם היו חמץ, והחמץ נעשה על ידי ה"שאור". ועניינו של הדבש הוא בקשר להבאת הביכורים משבעת המינים, כמו תמרים ותאנים.

מורנו הבעש"ט מבאר בדרך העבודה את הנרמז כאן בתורה. לדבריו הכתוב בא לומר "כל שאור וכל דבש לא תקטירו" - בעבודת ה' אסור שיתערב שמץ גאווה, כי זהו דבר מאוס שאין לו כל מקום, "לא מיניה ולא מקצתיה". כך מפורש בנגלה דתורה בכמה מקומות, וקל וחומר בשיטת החסידות העוסקת רבות בחובת ה"ביטול", היפך הגאווה. ואם כן, "שאור" נמשל לגאווה, ו"דבש" נמשל לעניין המתיקות והעונג. ועל כך נצטוונו "לא תקטירו" - בעבודת ה' אין להכניס לא גאווה ולא תענוג, אלא עניינה הוא התמסרות וקבלת עול. ברם, בשעה שמקריבים "קרבן ראשית", כאן המצוה צריכה להתקיים דווקא בצירוף שאור ודבש. מדוע?

חג השבועות, זמן מתן תורתנו - מבאר הבעש"ט - הוא, באופן כללי, זמנה של ראשית העבודה. ובשעה שהאדם מתחיל לעבוד את ה', הוא מוצא את עצמו עומד "נגד ההר". היצר הרע "נדמה לו כהר", כדבר בעל תוקף וגובה שקשה לנצחו, ובשעה כזו בא היצר הרע ואומר לאדם: מי אתה שתוכל לגשת אל הקודש, והרי שפל אנשים אתה. ובכלל, "איך מאי עבדת באורתא", מה היו מעשיך בליל אמש וביום פלוני בעבר? בדרכים אלו עמל היצר הרע להחליש את האדם ולהסיטו מהמסילה העולה בית ה'.

משום כך, זהו עניינו של "קרבן ראשית" הבא בתחילת הדרך, ולכן בו דווקא זקוק האדם ל"שאור" ו"דבש" שהוא ענין ההגבהה החיובית, "ויגבה לבו בדרכי ה'", והעונג הנלווה לעבודה, שמכוחם הוא נותר איתן בהחלטתו להמשיך לצעוד בדרך העולה בית ה'. הוא נותן אל ליבו להביא את גודל ערכו ומשמעות מעשיו, ומתבונן בכך שהקב"ה בחר בנו מכל העמים והכתיר אותנו כ"ממלכת כהנים". יהודי נחשב, אם כן, ככהן ומשרת ה', בעל חשיבות

אחד מגדולי חסידי אדמו"ר הזקן היה ר' מרדכי ליעפלר. מקום מגוריו היה בפטרבורג, בירת רוסיה דאז, דבר לא מצוי באותם ימים בהם לא הורשו יהודים להתגורר בעיר וסביבותיה, מלבד מי שהיה מקורב למלכות או בעל מעמד אחר. ואכן, ר' מרדכי זה היה גביר גדול ומקורב למלכות, ומשום כך החזיק ברישיון מגורים בעיר. אגב, בפי חסידים מקובל שכאשר השתחרר אדמו"ר הזקן בחג הגאולה י"ט כסלו ממאסרו בפטרבורג, שם פעמיו לביתו של ר' מרדכי ליעפלר, שם התארח עד שחזר לעירו.

על ר' מרדכי העיד אדמו"ר הזקן שהוא "בינוני", זה העומד במדרגה עליה נסוב ספר התניא שהוא "ספר של בינונים". לאור זאת ברור שר' מרדכי היה איש מעלה. זוכרים אתם כיצד מתאר אדמו"ר הזקן את הבינוני בספר התניא? "לא עבר עברה מימיו ולא יעבור לעולם, ולא נקרא עליו שם רשע אפילו שעה אחת ורגע אחד כל ימיו". כלומר, זהו אדם השלם במחשבה, בדיבור ובמעשה.

מסופר שאדמו"ר הזקן התבטא פעם במעמד חסידים, בדרך ענווה, שהוא עצמו עומד במדרגת בינוני... ר' מרדכי שנכח במקום הגיב מיד: אמנם אינני חושב שאני רשע, אך אם רבנו אומר על עצמו שהוא בינוני, מה נשאר לי? ... לכאורה "לא שביק מר חיי לכל בריה". אך רבנו השיב לו: "בבינוני יש ריבוי מדרגות, עד כחמש מאות מדרגות".

נחזור לעדותו של רבנו על ר' מרדכי שהוא "בינוני של תניא". שאלו אותו חסידים: כיצד הגעת לדרגה זו? הלא אתה מתגורר בפטרבורג, עיר הבירה והמלוכה, מקום שאין חיי יהדות בגלוי ואדרבה - העיר נדמית כהמונה של רומי. אם כן, כיצד הצלחת בפטרבורג להיות שלם במחשבה דיבור ומעשה?

השיב להם ר' מרדכי: פשוט מאוד, השמירה שלי על המחשבה דיבור ומעשה נובעת כולה מגאווה... ואם תשאלו: איך ייתכן הדבר, הלא הגאווה היא מידה מגונה? ובכן, כשהיצר הרע בא אלי ואומר לי: מרדכי, לך ועשה דבר פלוני, או חשוב מחשבה פלונית וכדומה, אני אומר לו: אני? ! מרדכי ליעפלר? ! חסיד של אדמו"ר הזקן, למדן וגביר - אתה מצפה שאהיה מוכן לאבד את כל צורתי הרוחנית ולמכור לך הכל? ! לא ולא. לא מתאים לי... וכן, באמצעות מחשבת "גאווה" זו יש בידי להתגבר על הסתותיו.

סיפור נאה זה רגיל על שולחנם של חסידים, בעודם מפיקים ממנו את הנמשל - הצורך לנצל את מידת הגאווה לקדושה, וכנאמר בדברי הימים "ויגבה לבו בדרכי ה'".

כידוע, קודם מתן תורה בחודש השלישי לצאת בני ישראל ממצרים, נאמר "ויחן שם ישראל נגד ההר". מהי משמעות ההגשה

מכל העמים... ורוממתנו". כיוון ההתבוננות מתהפך כך שמתחילים בה 'מלמטה' ומתבוננים בגדולת האדם אשר בו בחר ה', ולכן מביאים דווקא קרבן חמץ - שתי הלחם. זהו עניינה של הגאווה דקדושה.

בלקוטי תורה, דרושים לפרשת במדבר, מופיע מרבנו הזקן מאמר קצר שכותרתו היא "ענין שניתנה התורה על הר סיני דוקא". לכאורה, למה התורה ניתנה על הר סיני? הרי כתוב במדרש שהר תבור והר כרמל ביקשו מהקב"ה שייתן עליהם את התורה, אך הקב"ה אמר שייתן את התורה דווקא על הר סיני להיותו נמוך מכל ההרים. וכתוב במדרשים, ש"סיני" קשור עם עניין ה"סנה". מהו הסנה? אילן קטן, ודווקא בו התגלה הקב"ה למשה בפעם הראשונה בלבת אש.

תשאלו: מדוע קשורה ההתגלות האלוהית דווקא עם מקומות נמוכים וקטנים, סנה וסיני? והתשובה היא, כמובן - מפני הביטול שבהם. הקב"ה אינו סובל כביכול גאווה וגסות הרוח, ומאידך גיסא נאמר "ואל זה אביט אל עני ונכה רוח וחרד על דבריו". היינו, מי שעומד בתכלית הביטול והשפלות עד שמישים עצמו כשייריים.

אלא שאם כן, שואל רבנו הזקן, למה ניתנה התורה כלל על הר? הלא אם רצונו יתברך להדגיש את ענין הביטול והשפלות, היתה יכולה להינתן במקום שפל כמישור או בקעה וכדומה?

אלא, מסיק רבנו, שטעם הדבר הוא כדברינו: כשאדם רוצה בראשית העבודה לגשת אל הקודש ולעבוד את ה', מגיע היצר הרע וכמו מסיתו לומר לעצמו: "מי אני ומה אני", בדרך ענווה ושפלות של שקר, כי עיקר מטרתו היא להניא את האדם מעבודתו, עד שהאדם משתכנע מהבלי השקר שלו ושואל את עצמו בתמיהה: וכי עבודתי אכן ראויה שתעשה פועל טוב למעלה?!

בעקבות רוח השפלות בא האדם למעמד ומצב של "אסקופה הנדרסת" לכל מיני רע. מהי אסקופה? מפתן הדלת שהכל דורסים בו. וכך כשאדם בוחן היטב בנפשו יזהה שהשפלות האמורה אינה באה מצד מעלת הענווה, אלא מפני היצר הרע הגורם לו לחוש כאדם שפל שאינו פועל מאומה בעבודתו, וממילא אין לו תוקף לגשת אל הקודש.

עתה מבינים אנו את הנזכר בראשית דברינו על הכתוב "ויחן שם ישראל נגד ההר". כי כשם שהביטול הוא יסוד בסיסי בעבודת ה', כך גם הגאווה דקדושה נצרכת לא פחות בראשית העבודה. ולכן כאשר בני ישראל באו למדבר סיני, עמדו "נגד ההר". כי כנגד היצר הרע הנמשל להר צריך להשתמש בכלי הגבהות והרוממות, עד שהאדם יתאזר ביתר תוקף לעבודת ה'. ובלשון רבנו הזקן שם: "כי באמת עם היות שצריך כל האדם להיות שפל במאד, מכל מקום צריך התחזקות וקצת הגבהה, כמו שכתוב 'ויגבה לבו בדרכי ה'...' כי אם לא יהיה בבחינת הגבהה כלל - לא יערב לבו לגשת אל העבודה באמרו: מי אנכי ומה עבודתי".

זו ההוראה שאנו למדים ממתן תורה: מצד אחד, תנועת ביטול ושפלות, כהר סיני הנמוך מכל ההרים, וכמו שמבקשים בסיום תפילת העמידה "נפשי כעפר לכל תהיה - פתח לבי בתורתך". היינו שעל ידי "נפשי כעפר לכל תהיה", דבר זה יביא ל"פתח ליכי בתורתך", כי הביטול הוא תנאי הכרחי לקבלת התורה. אך מצד שני, האדם זקוק לגאווה בדרך "ויגבה לבו", שיהא בו די תוקף כדי לומר "בשבילי נברא העולם", ולדעת ולהאמין שעבודתו נוגעת עד למעלה מעלה, וכי דיבורי התפילה והתורה שלו גורמים נחת רוח, וכך הכל כאשר לכל תלוי בו. היש לנו שאור ודבש חשובים מזה?

לחיים, לחיים ולברכה.

וגדולה, והדבר מרומם אותו וממלא את ליבו אושר. והם הם דברי הגמרא במסכת סנהדרין: "חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם", שאין הכוונה באמירה זו לטפיחה על החזה מתוך סיפוק עצמי ח"ו, אלא אדרבה - המחשבה שהעולם כולו ממתין לי ומצפה לעבודתי. וכדברי חז"ל שאילו היו חסרים ישראל אחד משישים ריבוא לא היתה ניתנת התורה להם.

מובן אם כן כמה עונג ותחושת חשיבות ואחריות צריכים להיות מנת חלקו של האדם בראשית עבודתו. אך בד בבד עליו להיזהר ולהקפיד שבהמשך הדרך, כאשר כבר נכנס לעבודת ה' בצורה מסודרת - או אז נדרש הוא לתכלית הביטול, "לא מינייה ולא מקצתיה", ללא שאור וללא דבש.

הדרכה דומה אנו מוצאים בדברי רבי לוי יצחק מברדיטשוב, המשיב לפי דרכו על השאלה האמורה - מדוע בחג הפסח אסור אפילו משהו חמץ, ואילו בחג השבועות החמץ הופך למצוה. הוא מקדים ואומר שבהנהגת הקב"ה בעולמו ישנן שתי דרכים. מצד למעלה, ברצונו יעשה הקב"ה ניסים ונפלאות, וברצונו ינהיג העולם בדרך הטבע, מצד למטה.

הדרך הראשונה היתה ביציאת מצרים. על אף שבני ישראל לא היו ראויים לגאולה, והמלאכים קטרגו "הללו עובדי עבודה זרה והללו כו'", מכל מקום מצד גדולתו וחסדו של הקב"ה עשה עמנו ניסים ונפלאות. ברם, בשעת מתן תורה באה לידי ביטוי הדרך השנייה - "אתה בחרתנו". הקב"ה בחר בישראל והעמיד את קיום העולם על עבודתם ועל הכרתם. וכמסופר בגמרא על המחלוקת של חכמים עם רבי אליעזר בעניין תנורו של עכנאי, שלמרות שיצאה בת קול משמיים שאמרה שהלכה כרבי אליעזר - נמנו וגמרו חכמי ישראל ש"תורה לא בשמים היא" ו"אין משגיחין בבת קול". לאחר מכן פגש רבי נתן את אליהו הנביא ושאלו מה עשה הקב"ה באותה שעה, והשיב לו שהקב"ה חייך ואמר "נצחוני בני, נצחוני בני". היינו שבעת מתן תורה ניטל הכוח מהעליונים לפסוק בדיני התורה וניתן לתחתונים. וכן הדבר לא רק בענייני הלכה אלא גם באורחות חיים ודרכי הנהגת העולם, שגם בהם נאמר "צדיק גוזר והקב"ה מקיים".

נמצא אם כן שישנם שני אופנים בעבודת ה'. יש אופן בו יהודי מתבונן כיצד הקב"ה מנהיג את העולם בגדולתו ורוממותו, הוא מעמיק בניסים המופלאים של יציאת מצרים בהם הקב"ה הוציאנו מתכלית השפלות והזוהמה - וממילא הוא מתמלא התבטלות גדולה ויראה עצומה מגודל הבורשה לפניו יתברך. לכן חג הפסח קשור ביותר עם עניינה של המצה, "לחם עוני", כרמז לתכלית הביטול.

לעומת זאת, כאשר ישראל התקדמו בעבודתם ועומדים הכן למתן תורה, נזקקים הם להתבוננות בדרך אחרת ואף הפוכה בתכלית - לא שפלותו של יהודי היא המעוררת אותו לעבודה אלא דווקא רוממותו. הוא תוקע את מחשבתו בכך שהקב"ה הגביה את ישראל מעלה מעלה והבדילם מכל אומה ולשון, עד שכל קיומו של העולם תלוי ועומד על עבודתם. בדרך ממילא גם עשיית המצוות שלו הולכת ומשתנה, כי הוא עומד על מעלתו ויתרונן, כך שכאשר הוא מניח תפילין, למשל, נעשית עלייה בכל העולמות. כל הבריאה, עליונים ותחתונים, ממתינה לתורה ומצוות של יהודי, וכן להפך, אם חלילה הוא מתנהג שלא כראוי, הוא פועל ירידה בעולמות. אם כן, דווקא לאחר שמבין היטב את גדולתו ורוממותו, הוא נשמר היטב בכל מחשבה דיבור ומעשה. ועבודה זו אינה באה מצד שפלותו אלא דווקא מצד רוממותו. זהו עניינו של חג השבועות, עליו אנו שרים ומזמרים "אתה בחרתנו

הביטול אל הצדיק אחר פטירתו - יותר מהביטול אליו בחייו

גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן (א. ב.)

מה שהולכים על קברי הצדיקים שהיו יודעים ומכירים אותם בהיותם בחיים, אזי מצד תוקף אמונתו שהיה מאמין בו בעודו בחיים חיותו שהוא איש אלוקי קדוש יאמר לו, וכשהיה נכנס אצלו בהיותו בחיים חיותו היה מתבטל ממציאיתו כשנכנס להיכל כבודו מצד גדול הברושה וההכנעה שמתבושש ונכנע מפני הצדיק, עד שנעשה כאבן דומם ממש ולא יכול לדבר, כי זהו אמיתות הביטול כמו שכתוב ה' שפתי תפתח.

וכמו כן כשהולך על מקום מנוחת קדשו מתבטל שם ביתר שאת, כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, ומצד תוקף אמונה הגדולה שמאמין בקדושת נשמתו הקדושה והטהורה שעלתה כבר למקומה למעלה מעלה בעילוי אחר עילוי והשארות הנפש הנשארת על הגוף בקבר (כמו שכתוב ונפשו עליו תאבל שהולכת עמו בקבר כמ"ש בלקוטי תורה [להאריז"ל, טעמי המצות פרשת ויחי]), וגם מקיפים של הנפש מתקשרים עם הנפש, שלזה מצוה לעשות ציון על הקבר שהוא כסא למקיף כידוע ומבואר בלק"ת, הנה בודאי כשיבוא אל מקום קדושת מנוחת הצדיק ומצייר לפניו דמות פניו הקדוש והטהור, תפול עליו אימתה ופחד יותר מבחיים חיותו, כי אז היה בגדר גוף גשמי, ועתה הנפש של הצדיק היא ברוחניותה כמו שהיא, גם יכול הוא לבוא על ידי זה לבחינת ביטול במציאות ויראה עילאה ממש.

(קונטרס ההשתטחות לאדמו"ר האמצעי)

חמש הלכות בשחיטת היצר הרע

ואלו הן הלכות שחיטה: שהייה, דרסה, חלדה, הגרמה ועיקור (א. ב.)

אמרו רז"ל (סוכה נב, א) שלעתיד לבוא ישחוט הקב"ה את היצר הרע, והנה אמנם ענין זה נאמר אודות לעתיד לבוא, אך בכל זאת הרי כל הענינים נפעלו כבר במתן-תורה, כידוע הפתגם שמתן-תורה לא יהי עוד הפעם, אלא שלעתיד לבוא יהי הדבר בגילוי, כלומר שבעבודת האדם שייך עניין זה גם עכשיו.

והענין בזה - שפעולת השחיטה אינה מבטלת את גוף הדבר הגשמי, שנשאר בשלימותו, אלא שמוציאה את הדם והחיות שבו, ואז מקריבים את החלב - שמורה על ענין התענוג - על גבי המזבח.

וזהו שאמרו חז"ל (לקמן ל, ב) "אין ושחט אלא ומשך" - שעל ידי משיכה לא נעשה שינוי בחפץ הנקנה, אלא שלוקח החפץ כמו שהוא ומושכו לרשותו, והיינו, שמעבירים את הדבר הגשמי - כמו שהוא - מרשות לרשות, מרשות הרבים, טורי דפרודא, לרשות היחיד (שהרי משיכה צריכה להיות ברשות היחיד דוקא), של יחידו של עולם.

וזהו ענין שחיטת היצר הרע - שלא מבטלים מציאותו, אלא אדרבה, מעלים ומכניסים אותו לרשות הקדושה.

ובעבודה זו דשחיטת היצר הרע צריך ליהרר בחמשה דברים הפוסלים את השחיטה -

שהייה:

כאשר עושים חשבונות בעבודה, אם כדאי הדבר, והאם באמת יוכל ויצליח לפעול וכו', ובגלל זה משתהים באמצע העבודה, הרי זו שהייה שפוסלת, והיינו שהעבודה צריכה להיות ללא חשבונות, בדרך דילוג דוקא.

חלדה - כחולדה זו התחובה בחורין:

ישנם כאלה שעבודתם היא באופן של הסתר, שלא יכירו בהם. ולדוגמא: כשמדובר אודות הידור מצוה - אינו רוצה שיכירו בו, שלא יאמרו שהוא "א פארפרומטער", וכיו"ב, ולכן עושה זאת בהצנע. ובמילא, בנוגע לענינים כאלה שאי אפשר לעשותם בהצנע, כמו גידול זקן - אינו עושה אותם כלל... וצריך לידע שחלדה פוסלת, אלא צריך לעבוד עבודתו באופן גלוי, ולא יבוש מפני המלעיגים (כמבואר בסעיף הראשון דשלחן ערוך אורח חיים).

ומה שטוען שאינו רוצה לעשות זאת משום יוהרא, שלא יבוא לידי ישות - הרי לא מדובר כאן אודות ענינים שבהם נתפרש שאין לעשותם מפני יוהרא. ובמילא, צריך לידע שבטענה זו (שאינו עושה ענין פלוני כדי שלא יבוא לידי ישות) מרמה הוא את עצמו, והסיבה האמתית היא - שאינו רוצה לצאת ממציאיתו ("ער וויל ניט ארויסגיין פון זיך")!

ובכלל: מה נוגע לו המציאות שלו, אם יתוסף אצלו ישות אם לאו? ואדרבא, הא גופא שחושב על עצמו הרי זה ענין של ישות! כאשר יכולים לפעול ענין המתאים אל הכוונה של בעל הרצון - צריכים לעשות זאת מבלי לחשוב על עצמו.

הגרמה:

כאשר פעולת השחיטה היא באופן שעוקר את הסימנים, שהו"ע ביטול המציאות לגמרי - הרי זה היפך הכוונה, כאמור לעיל שהכוונה היא שהיציאה"ר עצמו יתהפך לאהבה את ה'.

זרסה - ששוחט ע"י דחיקת הסכין:

היינו שמסגף את עצמו ע"י תעניות וכיו"ב, שענין זה פוסל. והיינו, שלא דורשים ממנו להתענות משבת לשבת, ואפילו לא בשני ובחמישי, אלא אדרבה, כתורת הבעש"ט על הפסוק "עזוב תעזוב עמו", שהעבודה צריכה להיות עם הגוף. וזהו גם הענין דעיקור.

(על פי תורת מנחם ח"ח ע' 230)

לימוד החסידות חושף את נגעי הלב

בית אפל אין פותחין בו חלונות לראות את נגעיו (א. ב.)

ענין לימוד החסידות הוא שעל ידי זה יראה נגעי עצמו בכל פרט. וכידוע המאמר שאמר רבינו הגדול אדמו"ר [הזקן] זצוקלה"ה נ"ע על אחד שלא רצה ללמוד חסידות, ואמר כ"ק אדמו"ר הזקן: בית אפל אין פותחין בו חלונות לראות את נגעו. הרי דענין החסידות הוא שעל ידי זה יראה נגעי עצמו.

(על פי אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"ג ע' 1)

דחיית הרע - לפי ערך ההתבוננות בתפלה

הענין בעבודה הוא, שאינו נרגש בו הרע, היינו שיש בו רע, אלא שאינו ניכר בגילוי, או גם כשהרע הוא בגילוי ופועל פעולתו, והיינו בדברים המתורים, כמו למלאות תאות נפשו וכדומה, אלא שהוא אינו מרגיש שזה רע, ואז אין הרע בגסות כל כך, היינו שאינו מבלבל אותו בעבודה בתפלה ומעסק התורה, מאחר שאינו מרגיש שהוא רע, ובפרט כשאינו ניכר עדיין, אין זה מבלבל אותו. אבל מכל מקום, אינו ראוי להיות כלי לאלקות כלל, מאחר שיש בו רע.

ועם היות שאינו מבלבל אותו מתורה ותפלה, אבל לימוד התורה אינו כדבעי, שאין זה ממדריגת העבודה שבתורה, אלא לימוד סתם, וכל שכן שאין התפלה כדבעי, שאינו שייך לזה.

אבל כשפותחין בו חלונות לראות את נגעו, היינו בהתעסקות העבודה,

שאז הרע נעשה ניכר, וגם מרגיש שהוא רע, הנה הגם שמבלבל לו, אבל בזה הוא מתברר, שנדחה הרע, והטוב נעשה כלי לאלקות. וזהו כמצרף לכסף וכור לזהב איש לפי מהללו, לפי ערך ההילול והשבח שלו בתפלה בעבודת בוראו, כן הוא ערך בירור הפסולת שלו.

ובזה יובן מה שאומרים סלח לנו כי חטאנו אחר העבודה בהתבוננות בק"ש, שלכאורה היה צריך לומר סלח לנו קודם התפלה. אך הענין הוא, שהנה קודם התפלה דרך איש ישר בעיניו, ואם אינו עושה עבירות ומקיים מצות ולומד תורה, הרי הוא בעיניו כזכאי, והיינו ענין בית אפל הנ"ל. אבל כשמתבונן בגדולת הכוונת בבריאת שמש באחד, איך דכולא קמיה כלא חשיב, אזי הוא מבין שנמצא בו פסולת גם כן, ואז מבקש סליחה ומחילה. ובדרך כלל ענין הוידוים הוא ענין דחיית הרע, שהרע נדחה, והטוב נעשה כלי לאלקות.

(על פי ספר המאמרים תרס"ה ע' שמז)

השפעה לדרגות נמוכות

מקום שהכליות יועצות (א,א)

הכליות נמצאים במקום המתניים בפנים, וברוחניות הוא הספירות נצח והוד הנקראים בהקדמת תיקוני זהר "תרין שוקין", ועליהם נאמר כליות יועצות.

והענין למעלה יובן על דרך משל האב שרוצה להשפיע דבר חכמה ללמדה לבנו, הנה אם יאמרנה לו כולה כמו שהיא בשכלו, לא יוכל הבן להבין ולקבל, רק שצריך לסדר לו בסדר וענין אחר, דבר דבור על אופניו, מעט מעט, היינו שבשעת ההשפעה ממש צריך להתייעץ איך להשפיע בדרך שיוכל המקבל לקבל ההשפעה, ובחינת עצה זו נקראת נצח והוד, שהן כליות יועצות שלא יומשך השכל כמו שהוא דק מאד במוחו ושכלו, רק ישתנה קצת מדקות שכלו ויתהווה שכל שאינו דק כל כך כדי שיוכל הבן לקבל במוחו והבנתו.

וגם נצח והוד נקרא שחקים ורחיים ששוחקים מן לצדיקים, כמו הטוחן חטים ברחיים על דרך משל, שמפרר החטים לחלקים דקים מאד, כך צריך האב להקטין השכל ודבר חכמה שרוצה להשפיע לבנו ולחלקם לחלקים רבים, ולומר לו מעט מעט במועצות ודעת.

וכן למעלה, ההשפעה לעולמות הוא על ידי נצח והוד שהם הספירות המשפיעות באופן שיתקבל אצל העולמות שיוכלו לקבל.

(ע"פ תניא, אגרת הקודש סימן טו. לקוטי תורה שיר השירים כז, ג-ד)

כניסה לארץ ישראל התחילה עבודת הביורום

בתחלה נאסר להם בשר תאווה, משנכנסו לארץ הותר להם בשר

תאווה (ז,ז)

החילוק בין המדבר לארץ ישראל הוא - שבהיותם במדבר לא הוצרכו בני ישראל להתייעץ על ענינים גשמיים, שהרי היה להם "לחם מן השמים גו' דבר יום ביומו" "עומר לגולגלת", באופן ש"לא העדיף המרבה והממעט לא החסיר", וכן היה להם מים טהורים מ"בארה של מרים", וכן בנוגע ללבושים, כמו שכתוב "שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה", ש"עניי כבוד היו שפים בכסותם ומגהצים אותם".

וסדר העבודה שלהם - בהיותם "דור דעה" - היה לימוד התורה, וכן עבודת התפלה, שזהו מה שכתוב "ויהי בנסוע הארון ויאמר משה גו' ובנחה יאמר וגו'", שזהו ענין התפלה שהתפלל משה עבור כל ישראל, הן בהליכתם והן בחנייתם על פי הדיבור.

וזהו שבמדבר נאסר להם בשר תאווה. כי הגם שמוזנס היה המזון הרוחני, מאכל מבורר ומזוכך, שלא היה בו פסולת, מכל מקום, לא נשאר ברוחניות, אלא נמשך למטה באופן ש"דכו במדוכה גו'". ועל דרך זה בנוגע למים מבארה של מרים, ובנוגע ללבושים.

אבל אף על פי כן, לא היה זה באופן ד"תאווה נפשך" - כדאיתא בגמרא במסכת יומא בפירוש מה שכתוב "המאכילך מן במדבר גו' למען ענותך", ש"אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל", והיינו, שאף שהיו טועמים ב"מן" את כל המאכלים שהיו רוצים לטעום, מכל מקום, בנוגע לראיה, היו רואים רק את ה"מן", ולא היו רואים את המאכלים שהיו רוצים לטעום (כי ענין הראיה היה צריך להיות בענינים של אלקות בלבד, ואילו בנוגע לענינים גשמיים, הנה לא בזה צריך להיות מונח כח הראיה), וכיון שלא היה בזה "העין רואה", לא היה גם "הלב חומד" (תרין סרסורין דחטאה) - ענין התאווה.

אבל בכניסתם לארץ החלה אצלם העבודה בעולם, וכמו שכתוב "כי תבואו אל הארץ.. שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך ואספת את תבואתה וגו'", שזהו ענין עבודת הביורום, והתחילה המציאות של אכילת בשר תאווה, כי לולא זאת אי אפשר לברר מזון זה, היות שכל "מברר" מוכרח להתלבש בלבושי הדבר המתברר (ובכלל - בכדי שתוכל להיות מציאות ד"ארץ נושבת", הוכרחה להיות מציאות התאווה. על דרך מארז"ל (יומא טז, ב): נקטליה (ליצרא דעבירה) כליא עלמא). והנה סדר עבודה זה יש גם אצל כל אדם בכל יום:

קודם התפלה - לא צריך להיות ענין של אכילה בכלל, וההיתר לכך הוא רק אם זה קשור עם ענין של בריאות, ובכמה הגבלות כו'; אבל - לא באופן ד"תאווה נפשך", ענין של תאווה ח"ו.

ואחרי עבודת התפלה, הולכים "מבית הכנסת לבית המדרש", ללמוד תורה כל חד לפום שיעורא דיליה - שזהו בדוגמת הנהגת דור דעה בהיותם במדבר.

ולאחרי כן מתחיל הסדר ד"הנהג בהם מנהג דרך ארץ", בל"ט מלאכות שהם עובדין דחול - שזהו בדוגמת הנהגה שלאחר הכניסה ל"ארץ נושבת", ששם צריך לעסוק בחרישה וזריעה, באופן ד"גיגע כפיך כי תאכל", "בכל אשר תעשה".

(על פי אוצר לקוטי שיחות ח"ה, פרשת ראה ג.

תורת מנחם חל"ד ע' 277 ואילך)

בין עגלה ערופה לפרה אדומה

פרה בשחיטה - כשרה, בעריפה פסולה. עגלה בעריפה - כשרה, בשחיטה פסולה (ב,ג)

והענין כי הפרה חטאת קרייה רחמנא (כדלעיל יא, א) לפי שעל ידי האפר הוא העלאה מלמטה למעלה, וקידוש מי חטאת הוא המשכה מלמעלה למטה כבכל הקרבנות הקריבים בפנים שהם לכפרה (שיש בהם העלאה והמשכה), ואדרבה, מעלתה גדולה יותר שנמשך מבחינת חכמה סתימאה דאריך אנפין שלמעלה מעלה מההמשכה הנמשכת על ידי הקרבנות שבפנים, ולכן היא מטהרת טמא מת שלמטה מטה מנוגה מה שאין כן בכל הקרבנות.

ולפיכך היא כשירה בשחיטה דוקא שהיא מן הצואר ככל הקרבנות שמוציאים דמם ומעלים אותו למעלה באלוקות, כי הנפש האלוקית שבאדם מצד עצמה לא היתה חוטאת כלל, כי היא חלק אלוקה ממעל, ורק הנפש הבהמית היא הנפש החוטאת, אלא שהנפש האלוקית מלוכשת בה. ולזאת על ידי שמוציאים דם מן הבהמה שהוא עיקר החיות שלה ומעלים אותו במקום גבוה ומאד נעלה, נמשך משם כפרה על נפש הבהמית שבאדם שממנה נמשך החטא ופגם גם בנפש האלוקית.

אבל עריפה היא פסולה בקרבנות, כי מהאחוריים יונקים החיצונים, שמוזה הטעם נקראו אלקים אחרים, על היות יניקתם מבחינת אחוריים דקדושה.

כי הנה עגלה ערופה אינה באה לכפר על החוטא, כי אינו מתכפר בזה כלל, לפי שהוא מזיד, והמזיד גדול עונו מנשוא ואינו מתכפר על ידי קרבן, שהרי כשימצא הרוצח אחר עריפת העגלה ירג. וכן אם היה ידוע מתחלה מי הרוצח לא היו מביאים עגלה ערופה, רק שהיא באה להסיר הקטרוגים מכל ישראל שהרי כל ישראל ערבים זה לזה, ועל ידי העגלה נפטרים מן החטא המוטל על כללות ישראל מחמת הערבות.

והענין הוא כי הנה גם מקרבנות הבאים לכפרת החטא והן הנקרבים על גבי המזבח, מכל מקום היו צריכים ליתן מעט יניקה מן הקרבן לחיצונים בכדי להשתיקם ולסתום פיהם נגד החטא שחטא החוטא, וכמבואר בזהוה שמהעשן שהיה יוצא מהקרבן היו יונקים החיצונים.

וזהו ענין העגלה שעורפין אותה בנחל איתן אשר לא יעבר בו ולא יזרע, שהוא מקום הקליפות שאין יכולים להשפיע, כמו היתוש מכניס ואינו מוציא, וכרכתיב (משל ל, טו) לעלוקה שתי בנות הב הב, שזהו לעומת והיפוך הקדושה האלוקית שטבעה להשפיע טוב וחיים לעולם, כמו שאמרו משמיא מיהב יחבי מישקל לא שקלי.

ולכן העגלה שהיא מה שנותנים יניקה לחיצונים, מצותה בעריפה דוקא, שמשם הם יונקים כנ"ל, אבל בשחיטה היא פסולה שלא זו הדרך. נמצאת אומר שלש מדות בקרבנות:

א) קרבנות שבפנים הבאים לכפרה. ב) עגלה ערופה (ושעיר לעזאזל) שבאים בחוץ ליתן יניקה לחיצונים להסיר הקטרוגים. ג) פרה אדומה שהיא ג"כ בחוץ, אבל ענינה הוא כמו הקרבנות הנעשים בפנים, ואדרבה נעלית מהם ביותר.

(על פי דרך מצותיך, מצות עגלה ערופה)

רציתי לשאול: אני מרגיש מעת לעת רפיון וחוסר חשק בלימוד. האם כדאי שאתאמץ בכוח להמשיך ללמוד או שעלי לשקול להרפות מעט?

תשובה:

מסופר על חסיד אחד שנכנס להיכלו של אדמו"ר הצמח צדק ושפך את ליבו על שאין לו חשק בלימודו. להפתעתו, רבנו השיב לו: "אין לך חשק? טוב הדבר, מה אעשה שאני יש לי חשק ללמוד..."

חוסר חשק הוא לא בהכרח דבר שלילי, ואדרבה - הוא יכול להעלות את האדם למדרגות עליונות ולחשיפה של עומק נשמתו. ההתחברות האמיתית של יהודי לקב"ה היא דווקא כאשר הוא עושה דבר שאינו הולם את חשקו ורצונו הגלוי. זאת כי החשק מקומו ברובד החיצוני של הנפש (הנקרא בלשון החסידות "גילויים"), ואילו עשיית האדם הפשוטה, ללא חשק גלוי, מבטאת את התקשרות מהותו הפנימית (הנקראת "עצם") - שאינה מותנית ברגש או חשק כזה או אחר - לעניין בו הוא עוסק.

כך אנו מוצאים בתורת הבעל שם טוב (כתר שם טוב סי' מז), במענה על שאלת התוספות (שבת פח, א ד"ה כפה) "למה הוצרך הקב"ה לכפות ההר על ישראל? הא אמרו מעצמן 'נעשה ונשמע'. ופירש הבעל שם טוב: לכך כפה הקב"ה על ישראל הר כנגיית, ללמד שגם שאינו חושק לתורה ועבודת ה', מכל מקום אינו בן חורין לבטל, רק יעשה בעל כרחו".

ביאור הדברים הוא, שכיוון שההתחייבות באמירה 'נעשה ונשמע' באה מצד האדם המוגבל (בני ישראל), ייתכן שלפעמים לא יוכל להתגבר על חוסר החשק לתורה, וממילא הרי הוא כאנוס ש'רחמנא פטריה'.

לעבור ללימוד למיגרס או מנושא אחד לנושא אחר. כמו כן, ניתן לעצור ולעסוק בעניין של מצווה, כאשר הכוונה היא שבדרך זו יוכל הלומד לחזור לתלמודו בחשק רב.

דרך זו גם היא מבוססת על תורה מהבעש"ט (כש"ט סי' לד): "בש"ס דמנחות (צט, א"ב) אמר ריש לקיש פעמים שבטולה של תורה (באופן המותר, ראה רש"י שם) זהו יסודה... כי [על דרך הכתוב - יחזקאל א, יד] "והחיות רצוא ושוב", כי כל דבר מתלהב לשוב לשרשו... [וכאשר] נחה הנשמה מהתלהבותה [אז] ומתחזקת לשוב לדבקות יותר עליון". כלומר, עבודת ה' סוכבת כל העת על שתי תנועות - קירוב וריחוק, כאשר גם הריחוק הוא לצורך קירוב מחדש, וחזור חלילה. אין זו, אם כן, הרפיה מהלימוד או מעבודת ה' ח"ו, כפי שעלול להשתמע מלשון שאלתך, אלא מעבר זמני לעניין אחר, על מנת לחזור לעניין העיקרי ביתר שאת ועוז.

לסיכומי של דבר, אם כן, לפעמים על הלומד לנקוט בדרך של קבלת עול, ובכך יבטא את מעלתה העצמית של נשמתו בהיותו עבד לה. והלא בני ישראל נקראו בכתוב בעת יציאת מצרים בשם "צבאות ה'", ואם בגשמיות ידוע שכל צבא שהוא מיוסד על ציות מוחלט להוראות המפקד וללא שהיות והתלבטויות, על אחת כמה וכמה שכן הוא בצבא הרוחני שבישראל. מאידך גיסא, לפעמים עליו לעצור מהעניין בו הוא עוסק, ולעבור לעניין אחר בתחומי עבודת ה', בלימוד או במעשה. ויהי רצון שחפץ ה' בידך יצלח.

אבל בכך שהקב"ה הוא שכפה על ישראל הר כנגיית ניתן הכוח לכל יהודי לעסוק בעבודת ה' על כורחו, גם כשאינו חושק. היינו שמכוח הכפייה של מעלה, יכול יהודי לחתור בעבודתו ולשבר כל מניעה שהיא, מאחר שאין הוא פועל רק מכוח עצמו אלא מכוח האלוקות הנטועה בו.

מאז מתן תורה, יהודי הוא אינו אדם רגיל הפועל בהתאמה לכוונותיו של בן אנוש וממילא תלוי ומוגבל בהגדרתם הטבעית, אלא הוא יכול לדרוש מעצמו הרבה מעבר למה שנראה לו, כיוון שהקב"ה בחר להתקשר עמו ולהפכו לאחד מעבדיו - "עבדי הם". "לפי שהביטול דקבלת עול שלהם הוא לא מצד המציאות שלהם אלא מצד האלוקות, מפני שהקב"ה בחר בהם להיות לו לעבדים, ולגבי האלוקות אין הגבלות" (ד"ה רני ושמהי תשכ"ז - ספר המאמרים מלוקט סי' עין שנה).

רצוא ושוב

עד כאן דובר לעניין מעלת הלימוד מתוך קבלת עול, אולם יש לדעת כי גם את השימוש בדרך זו יש לבחון היטב, ולעתים אכן צריך לשקול לעבור ממנה לדרך אחרת באופן זמני. במכתבים רבים העוסקים בשאלתך, שנרפסו בסדרת 'אגרות קודש', כותב רבנו שאכן בעת הצורך יש לגוון את לימוד התורה. אם אדם מרגיש שלימודו בעיון, למשל, הופך למעמסה כבדה עליו בזמן מסוים, העצה היא

מעמד מתן תורה יחד עם הערבים

בשעה שעמדו ישראל לפני הר סיני לקבל התורה, אמר להם הקדוש ברוך הוא: ... הביאו לי ערבים טובים שתשמרוה ואני נותנה לכם... אמרו: הרי בנינו ערבים אותנו. אמר הקדוש ברוך הוא: הא וראי ערבים טובים, על ידיהם אתננה לכם (שיר השירים רבה)

אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: בני, היו קוראין את הפרשה הזאת בכל שנה, ואני מעלה עליכם כאלו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלין את התורה (פסיקתא דרב כהנא)

"כשם שאמירת עשרת הדברות בפעם הראשונה היתה בנוכחות כל עם ישראל, אנשים נשים וטף, גם הקטניקטנים, כדאי להשתדל שבעת קריאת הפרשה הזאת" (לכל הפחות) כבית הכנסת בזמן מתן תורה ככל שנה ושנה יהיו נוכחים כל בני ישראל, גם הקטניקטנים/ות"

קריאת
קודש
מאת כ"ק אדמו"ר
מליובאוויטש